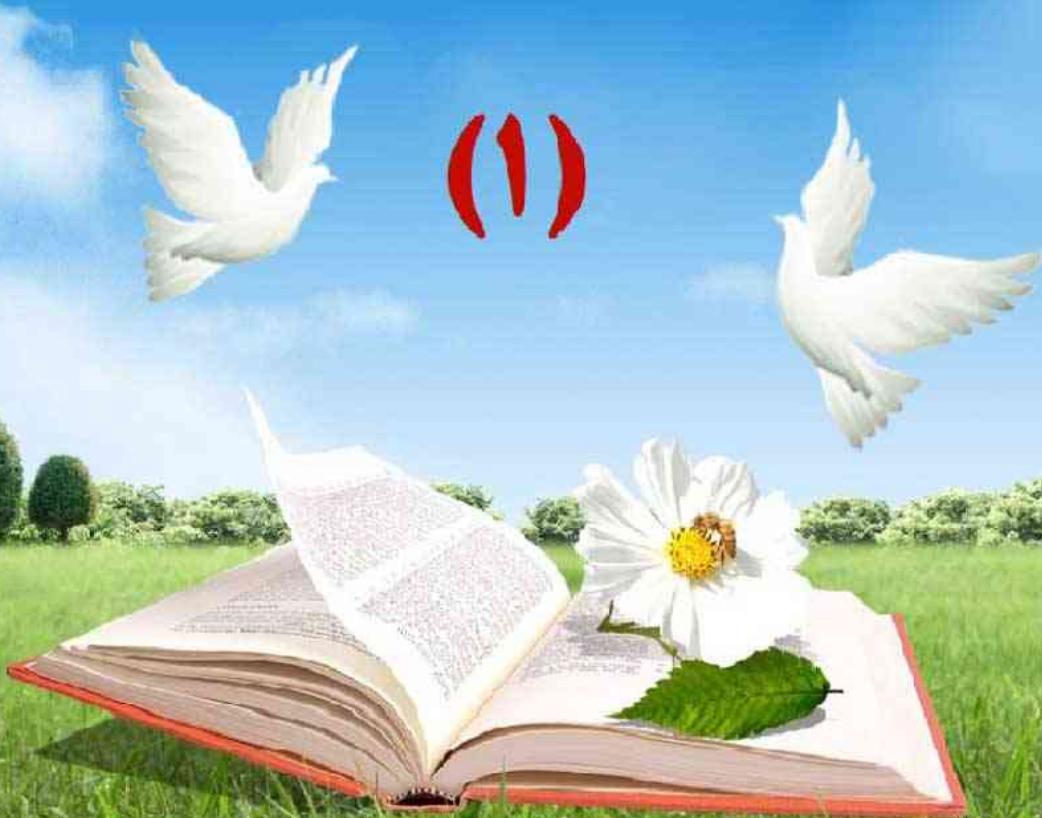

یاش شاعر لار

(۱)

تیار لان : الحاج نور محمد قویاوش (قاریزاده)

کتابی تائیدیش

کتابینگ آدی	:	پاش شاعرلر (شاعران جوان) بېرىنچى بولوم (۱)
تىارلان	:	الحاج نورمحمد قوياش "قاريزاده"
ناشر	:	گلستان کتابخانه سى و پابين مركزى
مالى ياردىمچى	:	محمد نسيم "صحبى"
همكار	:	افغانستان ترکمن لرنىنگ فرهنگى انجمنى - جوزجان
تاپىپ	:	بازمحمد "قاريزاده" و قارى حاجى محمد "قاريزاده"
كمپوز و ديزاين	:	عبدالرزاق "رشيدى" و خيرمحمد "قاريزاده"
چاپ بىلى	:	٢٠١٣ = ١٣٩٢ بېرىنچى چاپ
سان	:	١٠٠٠
چاپ يرى	:	صورتىگر چاپخانه سى - مزارشريف - افغانستان

چاپ حقى محفوظ دىو.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ
صَلَوةً عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَسَلَوةً عَلَى جَمِيعِ اَئِمَّةِ الْمُسْلِمِينَ

سین (تقریظ)

عزيز و حرمتلى ادبیات مشتاق لارى! انها بوگۇن ينه بير ادبیات باغى نىنگ غونچە لارىندان سايلانان "ياش شاعرلار" آدىلى شعر لر توپلۇم كتابى الحاج نور محمد قوياشينگ كوشىشى بىلەن شعر مشتاق لار نىنگ اوڭۇنىدىن گۈن بولىب دوغىدی. بو شعر لر توپلۇم كتاب ده افغانستان توركمن لر نىنگ ياش واستعدالى چېر ھوسجىڭ يېگىت لر نىنگ سايلانان شعر و مقالە لارى يېلشىرى لەندىر. بوكتاب د ٠ كى شعر لر هجانى و عروضى شىكلىل لرىنده بولىب ٠ شعر فورمە لارنىڭ دۇرلى گۈرنوُشىدە، اساساهم مخدوم قلى نىنگ يونگلان فورمە سى بولان غوشىق (abcb dddb) فورمە سىنده يازىلان . بوشعر گۈرنوُشى احمد بكمرادو فىنگ آيتماغاينە گۈراآ مخدوم قلى ايلكىنجى بولىب ادبیاته گىرز دى اونگە بكمرادو ف غوشىق دىيىب آت بر يار. غوشىق گۈرنوُشى تۈركمن شاعر لارى اوچىن مخدوم قلى نىنگ يولى مكتب بولىب خدمت اديار. ادبیات ده ناچە شعر گۈرنوُشى بار بولسە غوشىق ده او لارىنىڭ اوستىنە كۆپلن و مخدوم قلى نىنگ غوشان گۈرنوُشى دىر شونونگ اوچىن ھم تۈركمن شاعر لارى بوكۈرنوُشى اوز لرىنە غاتى رواج اديب بلان لر. شويۇز دن بو ياش شاعر لارىنىڭ شعر لر نىنگ اساسى بولگى

دە شو گۇر نۇش دە البتە بو چېر ھوسجىڭ لرىنگ شعر لرى كم
چىلىك دن خالى دال دىر. يىنە ھم گلچىڭ ايدىنگ بو عزىز لرىنگ
اثرلىرى سىز حرمتلى اوقييچىلارىنگ يۈرگىندىن تورار دىيىب اميد
ادىيارىن. شونىنىڭ اوچىن ھم بو ياش جوان لاره اىكى دنيا دە يغشى
لىق لار بىك الله دن دىلە يأريين. گۈرجىڭ غۇولىيق بولسون غۇى
اولارىنگ قلمى موندان آنگرىيق ھم حاس اىتى بولسون.

حىرىت بىلەن

عبدالرحيم "غاتى باش" فرزاد
جوز جان پوهنتۇن نىنگ ادبىيات بولۇم نىنگ استادى

صفحه	عنوان لار	سال
۱	محمد صقر نظر "امانی" تانیش نامه سی	۱
۲	سویگی رنگی	۲
۳	پار نظاره سی	۳
۴	چشمان غزاله	۴
۵	الحاج نور محمد قویاوش "قاریزاده" تانیش نامه سی	۵
۷	ندگیزیز گوزل	۶
۸	طنز در پاره جنگ	۷
۱۱	روپا (قدر ایشچی) تانیش نامه سی	۸
۱۲	حرمت غوی	۹
۱۴	بوشليق	۱۰
۱۵	عبدالرحوم "غاتیباش" فرزاد تانیش نامه سی	۱۱
۱۸	وکیل سایلالينگ	۱۲
۲۰	فراغی نینگ دنیاسینه بیر غارايش	۱۳
۳۰	محمد تواب "طواق" تانیش نامه سی	۱۴
۳۱	سویگی	۱۵
۳۲	نادان	۱۶
۳۳	كونگل شهری	۱۷
۳۵	عبدالخالق "مسکین" تانیش نامه سی	۱۸
۳۷	پار هانی؟	۱۹
۳۸	غزل	۲۰
۳۹	محمد صدیق "صفا" تانیش نامه سی	۲۱
۴۰	انه	۲۲
۴۰	گل یوزلی	۲۳
۴۱	نور الله "سخی" تانیش نامه سی	۲۴
۴۲	شکللى	۲۵
۴۳	استاد من	۲۶
۴۴	وطن	۲۷
۴۵	خیر الله "مرادی" تانیش نامه سی	۲۸
۴۶	ترکمن سین	۲۹
۴۷	آبرمه	۳۰
۴۸	محمد الماس تانیش نامه سی	۳۱
۴۹	علم اوقادنگ	۳۲
۵۲	پاشليق دراماپی (ترکمنستان خلق بازیچی سی کریم قربان نفس)	۳۳

کتاب حقده بیرناچه سوز

عزیز و حرمتلی او قویجیلار! بیبیک ترکمن خلقی دنیاده غوی صفتی، هنری، صنعتی، داب نستوری، خالی سی، صادق لیغی، گچمیش تاریخی، غیرائلی، ادرمنلیگی و باشغه ده ساناب باشینه یتمجک صفتلاری بیلن تانیلیاندیر و دنیاده گورن اشیدنلاری حیران غالدیر یاندیر.

عزیز اولکامیز افغانستانده داکی ترکمن لر بیله کی یورتلارده یاشه یان ترکمن دوغانلریمیز یالی اوز داب نستور لارینی، صنعتلارینی، دیلینی غوراب و اونی او سدیر مکلیکده اولی آدمیلار آتیاندیر، یونه غینان سقده افغانستانده دوام ادن اوروش دینگه افغانستانداقی ترکمنلری دال ده بلکه همه دوغانلاریمیزی دورلی بولیملارده اوز تاثیرنی غالدیردی.

یونه کا بیر سبابلر یوزیندن ترکمن ملتینه اوروش تاثیری کوپراق بولدی اونگا همه میز گوز یتیریب بیلیارس.

نتیجه ده من هم ملتیمه، فرهنگیمه خدمت اتمکلیگی بو یولدان مناسب بیلیب الیمدن نامه گلیسه گیجه گوندیز ایشلارین بیب الله (ج) اسوز بردیم و بو گیزه ک ده ترکمن یاش شاعر لاریمزدان اون گیشی نی سایلاب بیر کتابه یرلشتردیم و یاش شاعر لار برينجی بولمی بولیب چاپدان چیقمالی و ینه ده یاش شاعر لاریمیزی باشقه بولیملرینه یر بربیب چاپدان چیقار ماغه دوام الدرین انشاء الله.

افغانستانداقی یاش ترکمن شاعر لاری کوپلنج آماتور (خودجوش) بولیب شعر یاز ماغه باشلاندیرلار و البته بو کتابده دا هم آماتور (خودجوش) شاعر لار همده شعر یاز مه قاعده و فنی نی بیب استاد لاردن اوور ننرده باردیر و شونینگ اوچین هم بعضی یاش شاعر لاریمیز شعرینده کمچیلیکلری ده باردیر و بو فرصت دن فایده لانیب سیز عزیز او قوجیلاردن بو کمچیلیکلر اوچون عذر دیلاب

غالیارس و گیله جکده بو کمچیلیکلری دولدیریب اونگات شعرلری سیز عزیز ادبیات مشتاق لارینه هودرلاب و ملتە، فرهنگیمیزه خدمت اتمکلیگى اوز بوينمیز بورجى بیلیارس.

آیدیلمان غالمه سین بوكتابلارى چاپ اتمکلیکدە كوب يارىم اديب هميشه فرهنگيمىزى اوسىدىرمك اوچىن خدمت ادن آشاقدا آدى يازىلان استادلاردان، دوستلاريمزان، دوغانلاريمدان بىر دنيا منتدارلىق بىلدريان، اولارينگ هر بىرى:

دكتور استاد محمد صديق (امينى)، (إنجینئر محمد حسین صالح) استاد خدايقل (ایناق) استاد عبدالرحيم (اوراز) إنجینئر محمد يوسف، استاد خواجه نفس (مساعد) استاد محمد آغه، استاد عبدالرحمن (يتيم)، منگلى (رحيمى)، انجینئر استاد سيد سراج الدين (قانع) اسدالله (اوغوز)، حاجى مراد (سالار)، حكمت الله (نظرى)، محمود (مدبر)، قارى حاجى محمد (قاريزاده)، بازمحمد (قاريزاده)، خيرمحمد (قاريزاده)، عبدالرزاق (رشيدى)، محمد نسيم (صحبى)، محمدالله (دوران)، عبدالبشير (حکیمی)، محمدالله (نظری)، محمد كمال (رحيمى)، حاجى ابراهيم (وفا)، قارى حميدالله (نظرى) حاجى عبدالاحد (غره جلى)، حاجى جمعه (غره جلى)، حفيظ الله (نظرى)، شير محمد (نظرى) عبدالجبار (بازار) سبانقىل و باشقە لار.... هر بىرنىنگ آليب باريان ايشلىرىنده اوستونلىك، جانلارنىنگ ساغ و عمرلىرىننىڭ اوزاق بولماغانىنى بىيك الله تعالى دان ديلە يورىن.

حرمت بىلن

الحاج نور محمد قوياش "قاريزاده"

خدای نظر حاجی نینگ اوغلی محمد صفرناظر "امانی" جوزجان ولايتىنگ شيرغان شهرىنە دېيشلى لېجريكاول او به سينىنگ بېرعلم دوست مشغۇلە سىنندە ۱۳۶۳ نجى هجرى شمسى يىلىنە انه دن دوغىيلدى اوڭ ۱۳۹۰ نجى يىلى مكتب اوقولارنى يىتىرىپ ۱۳۹۱ نجى يىلى شيرغان داكى امير على شىرنوايى خصوصى پوهنتونى نينگ علوم سىاسى حقوق فاکولته سىنە شامل بولىب حاضرشول بىلىم يوردىنە بىلىم آلىب گىلماكده دىر. "امانى" اوقولارىندان داشارى شعروشاурلىق يىلن غىزقلانىب اوز انه دىلى تركمى دىلەدە درى، اوزىيىكى، بعضاً ترکچە دىلىنە ھم شعرآيتىار، اوئىننگ اوزآيدىشىنە گورا ۱۳۸۲ نجى يىلداڭ بارى شعرآيتىماڭه باشلاپ شول گونە چىلى ۳۶۰ پارچە شعرآيدىب دىر "امانى" كلاسيك شعرلەرن باشقە ھم آق شعردىسىم مى ادبى طرح لر يازىرۇ "امانى" غزل، قصىدە، مخمس، مستزاد، قطعە، مثنوى ، ملمع، چهارپارە، رباعى، دوبىتى، فردېيت، تورتلىك ۋانلىرىنە كۆپۈرەك عروضى اولچاڭ لارىنە شعرى يازىرۇ. ۱۳۸۳ نجى يىلى حوت آىيندە اوزىيىك بىسک محقق وذواللسانين شاعرى حرمەتلى استاد محمد امين "متىن" اندخوبى جناب لارى بىلن تانشىب اول گىشى غە شاگىد بولدى "امانى" استاد متىن استادى نينگ يانىندان شعرفلرىنى چېرچىلەك بىلن اورە نىب الدى اوئىننگ بىرىنجى اثرى (سوىگى تولقىن لارى) آدىن داكى شعرى توپلامى اوئىننگ ترکمنى شعرى توپلامى دىركە ۲۰۱۲ يىلى چاپدان چىقىدى . درى، و اوزىيىكى ، شعرى توپلام لارى وادبى طرح لرى ھم چاپە تىاردىر.

سویگی رنگی

بردی يوز ينگه آرا بير نقطه گوزل غونيب
سيراتدي اونى گونگيلم كيرپىڭمه ازل غونيب

گوز آغى مى ياكۇن مى پىروزه گوزىنگداكى
تولقىندى دوشن يالى گوگ اوزرە زُحل غونيب

لب سيرين و ياكىلىكىنگ اوزه گوگر گن
يا كە اوئيرىب دير مى چەرانگە حمل غونيب

دواداق رنگى مى اول رنگ ياكە داميرىب دير مى؟
بىر قطره يورك غانىن، دواداغنگە غزل غونيب

سوى گلنى "امانى" سوى تاسویگى رنگى بىر لىن
بر سىن يورە گە آرا سىنانگە امل غونىب

پار نظاره سی

کيله دور عشهه قيليب دلبر زيباگه قرنگ
 عشهه سی دلكش ايرور رقص دلاراگه قرنگ
 سيلكينيب يورسه چمن ايچره اويالگی شمشاد
 جلوه سی رشك ارم قامتی زيباگه قرنگ
 دوداغين او بقوده او پديم يورگيم يشهه دی خوش
 كولگوسی شهدلی اول لعل شكر خاگه قرنگ
 نيقه نی باقىشی اول ديردى چتىب قاش و قباغ
 نيقه نی خنده سی تير كوزدى مسيحاغه قرنگ
 او ته دی انچه گوزل لرنی ياقيب رشك او تиде
 حور می او ياكى پرى طلعت زيباگه قرنگ
 تېنگرى نفاسلىگىن نفشه ده كورسم ديسنگىز
 كوركە بايلىكده بو محبوبە يكتاگه قرنگ
 پار نظاره سيدن بولدى "امانى" مخمور
 پنجره ترقىشىدين كوزلرى شهلاگه قرنگ

چیان چاله

سر گشتهء جانانه ام و پوی من اینست
شوخ فطرتم و عادتم و خوی من اینست

پامیگذرم در رهء چشمان غزاله
رفتار من و راه من و کوی من اینست

بازمزمهء شوخ او را میدهم آزار
ظرز غضب خصلت جنگجوی من اینست

با شعر و غزل بوسه زدم در دل جانان
من سوسنم ایثار من و بیوی من اینست

از مهر و فاصل بچنگ آوردم "امانی"
چون ساحرم و قدرت جلاوی من اینست

حاجی قاری محمدقل نگ اوغلى نورمحمد قویاش "قاریزاده" ترکمن ياش شاعر لاریندان بولیب ۱۳۶۳ ه ش = ۱۹۸۶ میلادی يىلى جوزجان ولايتي، شېرغان شهرنینگ پېرمزىد او به سينده بير علم سویر مىلغە ده دنيا اينيار.

اول بېرىنجى صنف دان سكىزىنجى صنفه چىلى شېرغانلى مولانا اذىپ لىسە سيندە اوقه يار، اوندان سونگ ھم اون اىكىنجى صنفه چىلى شېرغانداكى افغان - ترک دوستلىق لىسە سيندە اوقا يار، مكتب اوقداب يورن دورىندە دىنى درس لرى ده اتاسىنىنگ يانىندە غۇى بىر شكىلده اوقا يار.

اول لىسە نى ۱۳۸۲ هجرى شمسى = ۲۰۰۴ م يىلى تمام لايار، نورمحمد قویاش "قاریزاده" اوز اوقولارىندە اونگچىل بولىب آلىپ باريان ليغىنдан افغان - ترک لىسە سيندە اوقو دورىندە صنف باشى بولىار، نورمحمد قویاش "قاریزاده" لىسە نى بىتىر بىتىرمىز بىر خصوصى كمپىنى ده ايش آلىارو شول كمپىنى ده ادارە و مالى ايشلرنىنگ باشلىقى بولىب ايشلاپ باشلايار، نورمحمد قویاش "قاریزاده" اوچ يىل اول كمپىنى ده ايشلان دن سونگ شېرغان ده ويلت ھونگرھيل جرمن اگرو اكشن آدلى (انسان پور كمكلرى) جرمنى بىر موسسه ده ۲۰۰۷ يىلى ادارى و مالى ايشلار باشلىقى بولىب ايشە باشلايار، نورمحمد قویاش "قاریزاده" شول يerde ايشلاپ يورسە دام اول اوقيماق ليقان إل چكمان انترنيت يولىندان آلمانىنگ (جرمنى) تجارت و اقتصاد انسىيتىوتىنده دام اوقادىدир و حاضر ھم شېرغاندە امير على شىر نوائى آدلى

خصوصى یونیورسیتى سینینگ اقتصاد بولیمیندہ او قایار، نورمحمد قویاش "قاریزاده" کمپیوٹری اونگات اوره نیپ دیر ،

اول اوز انه دیلی ترکمنی دیلدن آرتیق او زیبکی ، دری (فارسی) ، پشتو، انگلیسی، ترکی، عربی، اردو (ہندی) دیل لری هم بیلیار.

همده اوز آلیب باریان ایشلرینیگ قابدالیندہ فرهنگیمیزی او سدیرمک اوچین اولى ایشلر بجزیرہ بارماقدہ.

حاجی نورمحمد قویاش قاریزاده یاشلیق ده الله (ج) فرض ادن اسلامینگ باشینجی بناسینی یرینه یتیریب حاجی بولیب و الله نینگ نصیب ادن مرتبه سینه نایل بولیبدیر.

حاجی نورمحمد قویاش "قاریزاده" ترکمنی ، او زیبکی، فارسی و ترکی دیل لریندہ شعر لرو طنز لار یازیار. او نینگ شعرلری گونش مجلہ سیندہ؛ گوراوش هفتہ نامه سیندہ، وطنداران، ایزگو تویغو ماهنامه سیندہ، انترنیت سایتلریندہ و باشغه بیز ناچه نشریه لردہ چاپ بولیبدیر.

حاجی نورمحمد قویاش قاریزاده اوز ایشلری ارقه لی اولى کنفرانس لاره غاتناشیب ترکیه، آذربایجان، ترکمنستان، او زیبکستان ، تاجیکستان ، پاکستان، هندوستان، جرمنی ، هالند ، بلجیم ، امارات متحده، عربی (دوبی) ، ایتالیا و اوگاندا، عربستان سعودی ، اولکه لرینه رسمي سفلار ادیب اولکه سینه اولى اوستینلیک لر غزانیبدیر. حاجی نورمحمد قویاش "قاریزاده" بوش وقتلاریندہ کتاب او قامق ، شعر یازماق و او قوتماق بیلن غیزیقلانیار.

موصوفىنگ ۲۰۱۲ - نجىي ييل (ياشىل يايراق) آدلى شعرلار كتابى
تركمىن دىلىنده چاپدان چىقىدى.
موصوف متأهل بولىب فريد احمد و منير احمد آدلى ايکى اوغول اتا سى دىرى.

دېنىزگۈزلە

اي شوخ كە رىيىم سنى زىيىا يارادىيىدىر
منگىزشىيز و دىنگىز سنى تتها يارادىيىدىر
گويا كە جهان حسنىنى يېرىنم سىكىا بىرمىش
بو قىدە سنى زىنت دىنما يارادىيىدىر
گوز دىگە سىن اول حسنىنگە كە قىچە گۈزلە سەن
مەرىنگى يورك لىرە چو درىيا يارادىيىدىر
بىر لحظە گورىب حسنىنگى بولدىم پنه مجنون
مجنون يورە گىن درىينە لىلا يارادىيىدىر
گرائىسە سەننەنگ و صەفيىنگى بىر سوز بۇ قوياشىنگ
يوقدىر سىنگە دىنگ سوز سنى يكتا يارادىيىدىر

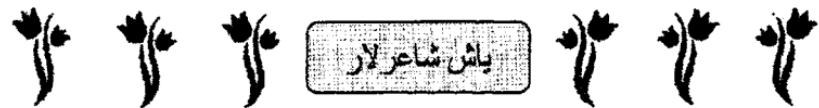
طنز در باره جنگ

اینجا لندن است رادیوی بی بی سی ساعت ۱۵ و ۱۶ دقیقه به وقت گرینویچ
جام جهان نمای امشب را از رادیوی بی بی سی در لندن میشنوید.

بلی شنونده های عزیز ما در این بخش از پروگرام فارسی خود مصاحبه داریم
با جلالتمام محترم آقای جنگ که تازه از افغانستان تشریف آورده اند توجه
شما را به صحبت های تراژیدی و دلگیر ایشان جلب میداریم.

خبرنگار: خوب محترم آقای جنگ میشه که شما در باره وضع قبلی تان که
در افغانستان بسر میبردید معلومات داده و نیز بگوئید که چرا آنجا را ترک
نموده به اینجا مهاجر شدید؟

جنگ: خوب حاجت به این نیست که من خودرا معرفی کنم چرا که همه گی
مرا میشناسند، قبل ازینکه من فعالیت های خود را برای شما اظهار کنم باید
بگوییم که مردم افغانستان در وقت های اخیر با من خیلی زشت رویه کردند و
مرا هیچ قدر و قیمت ندادند و من هم نخواستم در آنجا زنده گی کنم چرا که
من یک شخص عالم هستم حتی زیاد تر اوقات با روشنایی هایم که از هر
طرف فیر میشد تمام افغانستان را روشن میساختم، من نمیدانم این همه
چیست روزهای اول که من به آنجا رفتم مردم از من خیلی استقبال گرم
نمودند ولی در روز های اخیر هیچ کس نرخم را پرسان نمیکردند و در بین
توده از مردم میرفتم که بازarm را گرم کنم اما همه مردم به رویم میدیدند و
تفی به رویم می آنداختند و من بیچاره ناچار به عقب بر میگشتم.

بزرگترین سبب مهاجر شدنم اینست که من در آنجا بسیار بی اهمیت شدم.
خبرنگار: تشکر آقای جنگ میشه که شما بگوئید که در طول سی سال که در
افغانستان بودید چه خدمتی به مردم افغانستان انجام دادید؟

جنگ: من مدت زمانی که در آنجا بودم چندان خدمتی به مردم افغانستان
انجام داده نتوانستم فقط چند خدمتی که به مردم افغانستان انجام دادم این
است که مکاتب، شفاخانه ها، سرک ها و خانه های مردم را ویران کردم،
هزاران طفل را یتیم و هزاران زن را بیوه گذاشتم و یک چیز دیگری را که به
شما ذکر کنم این است میخواستم تمام مردم افغانستان را به کشور های
بیگانه بدون پاسپورت روان کنم اما متاسفانه نتوانستم فقط بیشتر از پنجاه
فیصد آنها را به مقصد خود رساندم.

خبرنگار: خوب محترم آقای جنگ شما چه خاطره های خوبی از افغانستان
دارید؟

جنگ: تشکر من از افغانستان خاطره های زیادی دارم فقط در اینجا میخواهم
بطور خلص برای شما بیان کنم،

در آن زمانیکه من به افغانستان رفتم هیچ کس مثل من یک عالم معتبر را
نديده بودند و من منتظر اين بودم که چگونه خودرا به مردم معرفی کنم،
بالاخره در هفتم ثور بود که من به تمام مردم اطلاع دادم که در باره خود به
آنها معلومات دهم ديدم که در آن روز تمام مردم از خوشی مرا به نعره های
مرده باد جنگ استقبال میکردند.

از شما خواهشمندم که سلام های گرم مرا از طریق رادیوی خویش به مردم
افغانستان وسیله شوید.

خبرنگار: میخواهم سؤال آخری خود را اینطور عرض کنم که آیا شما کدام
پلان بر گشت به افغانستان را دارید و یا کدام دعوتی از جانب مردم افغانستان
به عمل آید؟

جنگ: نه خیر من هرگز نمیخواهم دوباره به افغانستان بروم چرا که من چندی
قبل یک تماس تلفونی با مردم افغانستان داشتم هیچگونه جواب مثبت از
آنها گرفته نتوانستم و همه آنها از من نفرت میبردند.

در اخیر من باید یاد آور شوم که من مقاصد دیگری نیز داشتم که البته همه
آنها به نفع مردم افغانستان خواهد بود،

و حالا من باید تا آخر عمر خود در اینجا باقی بمانم و با خواری و زلت بمیرم
تا مردم افغانستان قدر مرا زیادتر بفهمند که من چگونه یک شخص هستم و
بالای قبرم آمده گلهای قشنگ مانند شتر خار، هیزم و غیره را غرض کنند.

بلی شنونده های عزیز این بود مصاحبه به محترم آقای جنگ خورسندي
های خودرا از مردم افغانستان اظهار مینمود شاید از شنیدن آن خیلی خفه و
غمگین شده باشید.

خوب شنونده های عزیز تا برنامه های بعدی که باز هم با اینطور مطالب
دلچسب و دلگیر از کشور های مختلف جهان چون عراق، سودان، سوریه و
غیره ممالک جهان در خدمت شما قرار خواهم گرفت هر یک تائرا به الله پاک
میسپاریم خدا حافظ پایان اخبار.

۱۳۷۹ بیلینگ تومیس آینده رویا بولیب شعرآیتماغی باشله دیم ایران اولکه سینیگ مشهد مقدس ولایتنده جمعه گونلری افغان فرهنگی اتحادیه سی و دُر دری مجله سی طرفندن غورلیان شعر نقدلارینا غاتنشیاردیم و شعرلاریم هم شو وقت ینگ مجله و جریده لارینده

رویا آدینه باسلیاردی سونگره رحمت لی آتامینگ سوغات ایدیان شعرکتاب لاری بیلن غزیقلانیب شعرمینگ دوامینه سبب بولدی و ۱۳۸۱ نجی بیلنگ آخرلارینده رحمتلی آتامینگ اولن گونیندن سونگ ترکمن دیلنده کوپراک کتاب اوقاپ باشله دیم. دوغری سی رحمت لی آتامینگ کتابلارینی کوپراک اوقيارديم ويواش يواش ترکمن دیلنده شعر يازماگى باشله دیم.

۱۳۸۲ نجی بیلنگ باشينde ايش و يوقرى اوقو دنياسينه قدم قويديم جوزجان ولايتينيگ يوقرى اوقو ادبیات بولمينده وشول ولايتينگ ميرويis مينه ليسه سينده انگليسي اوقادىپ باشله دیم ويانيnde آينه تلوزيونينگ ترکمنى پرگراملارينده قمرآدىلى بیلن تانيلib ايشلاديim سببى تذکرام ده قمرگل بنت عبدالمحيد ديب يازيلياردي. و ليسانس درجه سينده فارغ بولندن سونگ بلخ ولايتينگ كليد راديو سينينگ ترکمنى و اوزيكى بوليم لرينده خبرچى ليق ايشلري ويانيnde بكتاش مكتبنده اولکه نينگ چاغه لارينه درس ييرمك بیلن راديو سى تركيم بیلن ايشله مگى باشله دیم. **Prt** ۱۳۸۷ وايکى بیلدن سونگ ايشدن استعفا بريپ بلخ ولايتينگ پارلمان سايلونده كانديد بولديم كه بو سايبلوده، منينگ بختيم سايلنتمى اصلينده سوزبرن لارآرقامده

دوریب سوزنده دورمدى و سونگ بى بى سى رادیوسینده کابل ده ايشه باشله
 ديم قریب سکیزآي دن سونگ ينه ايشیمی بلخ ولايته گتيردم و پېرناجه آي
 مزارشریف ده ايشلديم و شول ولايت دا پارلمانده کاندید بولانم اوچين
 خوفسیزليق سبلى ايشه دوام بېرپ بیلديم و ۱۳۹۱ نجى ييلينگ باشينده
 جوزجان يوقرى اوقدونه اوقدوناگه باشله ديم و حاضر هم ماسترليگىمي
 اوقامق نىت نده کابله من و شونجه ايشليان چاغلاريمده تركىه ،
 تركمنستان ، اوزبكستان اولكە لارينا ناچە گىزك رسمي شكلىنده سىمینارو
 كنفرانس لارىنه غاتىشدىم .

حُرمت غُوي

منگا دال

اوزىنگە حُرمت غُوي

گوزلريمە باقسا

نامە گوريارسينگ سيوگى دان باشنه

شعرلاريمى اوقي

دويفى لاريمى سيز

نامە سيزارسينگ دورمشينگ گوزل سيرلارين دان باشنه

يونه گورشينگدە، اوشقىنگدە، دويشينگدە ...

اوzinگ بیلن دوغری بول

منگه دال اوزینگه حرمت غوی

پو یا شیشنگ اگر شرط لاریندہ

نامہ غرائیار سنگ؟!!!

بوبیزینگ اجی دوغریمیز،

سینیگ یلان لارینگ دان منینگ دوغری لاریم دورادی

شونده هم غویان آدیم لاریم سینیگ سایه نگی اوتدیردی

منگه دال، اوزینگه حرمت غوی

سین قایل

باشینگ انگلیش دور میانگ دور لرینه

بیلیپ دوشنیب یندم تیکن لی چارگادی باشیما اورتینگ

گیچمیشم، حاضریم، بورنگسیز بارلیغم

غوي جه بيل بو سينينگ باشار سيزلىغىنگ نىتجە سى

منگه دالدھ او زینگھ حرمت غوی

مختمه شعر لارينگده يا دا ینغاق لاردا سوزلرینگده

هنا ريمه تاسين قالديغى گوركزمه ،

اوتن مه هیچ،

سینی دنپا گپترن عیال دیر!!!

منگه دال او زینگه

حرمت غوی

بوشليق

بىر بوشليق بار دورمىشده
 كيم بولايىسە بولسىن
 سىين سونگىنده بير انسان ،
 دورمىشىنگ بوشليغىنده
 ايزه قالمه
 ايتىجە گىنگى ايدىب گىت
 هىچ دوشىنە سونگ قالماسىن ارمان !
 نامە ايتدىنگ غۇرى مى اربىت
 بلکە فرقى يوق
 يونە اول وخت دىيانىڭ بوزىلار
 يانارسىنگ ارىرسىنگ

سى چىن دان سوپىيان لارى
 بىلمىزدىن اوردىغىنگى بىلسىنگ
 بىدرك بوشليق

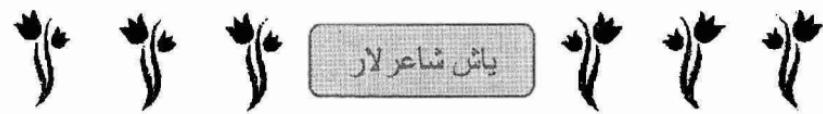

پاشر عالم عبدالرحیم "غاتی پاشر" فرزاد عبدالمجید اوغلی حاجی عبدالرحمن قالین فروشینگ آختیغی افغانستانینگ فاریاب ولايتینینگ قرغان ولسوالیي نینگ باغبستان اوباسینده (۱۳۶۳) (۱۹۸۵)-نجی ييلده حاجی عبدالرحمن غاتیاشینگ مشغله سيندہ دنيا اينيار.

عبدالرحیم باشلانغیچ بیلیمینی و اورتا اوقوینی قرغان مکتبیندہ بربنچی لیک بیلن تماملاپ، اونونگ يانی بیلن دینی مدرسه ده هم اوقام، سونگره اندخوی شهرینداؤکی ابومسلم لیسه سیندہ اوقيايار، ۱۳۸۲-نجی ييلده لیسه نی اوستوئیلکلی يوقاري بهالار بیلن بتیريار، سونگره آينه تلویزیون نینگ تورکمنی بؤلۈمیندە هفتە نینگ مهم خبرلارى عنوانى بیلن، آينه تلویزیونینگ پرده سیندە ايلكىنجى تورکمن ديلينداؤکى خبرلارى اوقام نطاق افتخارينه اىه بولوب ايشلاب باشلایيار، شو دۇورده اول كانکورسیناغينه هم غاتناشىپ جوزجان يوقاري اوقوجاينىنگ تكنالوژى كيمياوى بؤلۈمینى غازانيار، كأيير سېبلەرە گورا واساساً هم ژورنالىستىكە و ادبياتە حاصل هوس و علاقە تاييانلىقى اوچىن بو بؤلۈمده اوقاماڭ مەكىنچىلىكى وايسىلگى بولمايار، عبدالرحیم ناچە وقت آينه تلویزیونىنده ايشينه دوام برىپ، ايشينىنگ يانی بیلن معلم بولماق هوسينه هم گىريار، يۇئە ولین سونگ كابل ده سيناڭ آرقە لى دولت طرفىندان داشارى يورده اوقاماڭه اوزادىليانلىغىنىڭن خېرى بولىپ، كابل بارىپ سيناڭ تابشىرىپ غونگشى دوست دولت تورکمنستان جمهور لىغىنە گىدىپ اوقاماقلىقى غازانيار.

شیله لیک بیلن عبدالرحیم "غاتیباش" فرزاد ۱۳۸۵-نجی بیلينگ باشلاریندە (۲۰۰۶)-نجی بیلدە آتا وطنمیز بولان تورکمنستانه گیدیب اول يوردىنگ سیدنظر سیدى أدىنداقى پوهنتونى نينگ ديل وادبيات فاكولته سيندە اوقوينى دوام اتديريار سونگره ۱۳۹۰ (۲۰۱۱)-نجی بیلدە اول فاكولته نى اينگ يوقارى بەالار بیلن اوستۇنىلىكلى تماملاپ فيلالوجى علومينىنگ يوقارى دېلولمى كىشىسى حكمىتە عزيز وطنمیز افغانستانه دولاتىب گلیاير. عبدالرحيم ۲۰۱۲-نجى بیلدە جوزجان پوهنتونىنە استاد بولماق اوچىن يوقارى اوقو وزىرلىكىنەنگ بويروغى اساسىنده كابل پوهنتونىنە امتحان (سیناخ) تابشيرىب اوستۇنىلىك غازانىيار. شیله لیک بیلن عبدالرحيم افغانستان اسلامى جمهورىلغى نينگ يوقارى اوقو وزىرلىكى نينگ بويروغى بیلن ۱۳۹۱-نجى هجرى شمسى بىلينىنگ عقرب آىىندان، جوزجان پوهنتونىنەنگ تعلمى و تربىيە فاكولته سينه استاد دىپ بالله نىلياير. حاضرهم شو فاكولته نينگ تورکمن دىلى و ادبياتى دىپارتمنتىنە دېيشلى استاد حكمىتە ايشلائپىئور.

ينه كاپىر ذاتلارى يادلاپ گچمان بولماز، افغانستانه تورکمن دىلى و ادبياتىندا اولىن (ايلىكىنجى) تخصصى كىشى بولىپ پوهنتونىنگ توركمى دىپارتمنتىنە استاد حىشىنە ايشلاب باشلان ھم عبدالرحيم "غاتىباش" فرزاد دىر. ياش استادىنگ ادبى-علمى مقالە لارى دۇرلى جرييە لرده اساساھم توركمستانىنگ توركمان دنياسى، توركمستان، توركمان گوندوغارى يالى جرييە لرىنە اوست-اوستۇنە نىشادىلىپ ايل-جۈنە يايран، حاضرهم ياش عالمىنگ نىشىپولمادىق چاپاڭاراشيان اثرلىرى باز: "توركمان دىلى نينگ

گرامیندان اوچوغولانماسی "أتلى ائرى (اون)لارچە علمى-ادبى مقاله لارى و
لیسه دورىننە يازىلان فارسى درى و تۇركمن دىلىننە شعرلرى ھم بارباشىغە
دە تۇركمن دىلىننە شعر و قصە (نظم و نثر) يازىشلىقىنىڭ تىورىيە لارىننېنگ
دۇرۇچۇنلارىننېنگ اوستۇنە ئىشلىيأر.افغانستان تۇركمنلارىننېنگ خلق دورە
ديجىلييگى (فولكلورى) بارە دە تحقىقات ادیأر.

عبدالرحيم "غاتىباش" فرزاد فارسى درى، تۇركمنى، اوزىكى و تۇركى
استانبولى دىللارىنى بىيلىأر.انگلىسي، وهندى دىللارىنە ھم بلدىلييگى بار.

وکیل سایلاینگ

ایلداشلاريم فكرييم دينگله سنگ مندن،
اوسماكه يول آچىب وکيل سايلالينگ.
بيرشيشيان راي برلينگ ياقيندان،
اوسماكه يول آچىب وکيل سايلالينگ.

سن سينگ گرچك اوغوزخانىنگ فرزندى،
بسدير اويان اچىكمه ايندى سىن دردى،
عالىم بولىپ جوانلىرمىز اوزگىردى،
اوسماكه يول آچىب وکيل سايلالينگ.

اقبال آيرە سالدى دنبا يايزادىنگ،
يوق اتجىك بولدىلاربارحا اورنادىنگ،
أتا بابانگ يولىن ايندى سايلادينگ،
اوسماكه يول آچىب وکيل سايلالينگ.

سيز تۈركمنىنگ ايل گۇئىنى سولدىرمانگ!
نادان بولىپ راي حقىنى كۈدىرمانگ!
تۈرك ملللى اوزگە مردى غالدىرمانگ!
اوزگە دال ايلىمن وکيل سايلالينگ.

و جدان قبول اتمز او زگاراي برسك،
پوله اي مان ساتىپ روحى با يبرسک،
يره غارار بير ناكسه راي برسك،
او سماگه يول آچىب و كىل سايلالىنگ.

تۇركىمن- او زىيىك تۈركىباردىر ملىتىنگ،
آج گۈزىنگى تمام بولدى غربتىنگ،
ساتما رايىنگ پوله، گۈركىز همتىنگ،
او سماگه يول آچىب و كىل سايلالىنگ.

بىز تۇركىلە حاضر اقپال باقىبدور،
الله نظر ايلاپ نورىن ساچىپدۇر،
اتفاق بول! انفاق اودى او چىيدور،
او سماگه يول آچىب و كىل سايلالىنگ.

تانگرى درگاهىنده قبول فغانىنگ،
رسميت تاپاندىر تۈركى زيانىنگ،
فابىدە سى يوق او زگە مردى بزانىنگ،
او سماگه يول آچىب و كىل سايلالىنگ.

گىلە جىدە فريادچىب آغلامانىڭ!
ادرمن جوانىنگ بختىن با غلامانىڭ!
"غانىياش" دىر دوسىتلارايلى خوار لامانىڭ!
او سماگه يول آچىب و كىل سايلالىنگ.

عبدالرحيم نينگ تۈركىن عىتلارى بولان مخدومقلى فراغى نينگ دۇرە
دېجىلىك عالمىنە غارايشى:

فراغى نينگ دنياسينه بيرغاريش.

كۆپلنج يازىجى-شاعرلار دۇرە دېجىلىكىدە بىرى-بىرىندىن تائىرلىيأندىيگىنە
غaramazdan، اولارىنگ دۇرە دېجىلىكىنинگ هىرسىنىنگ اوزونە گۇرا
آيراتىنلىقلارى، تفاوتلانيان يىرلىرى ھم بولىار. شومسلە اوچىن كان اوزاغە
گىتمان، تۈركىن ادبىياتىننگ وكىللرىندىن كايىرلىرىنىنگ دۇرە دېجىلىكىدە
آيراتىنلىقلارىنە، اولارىنگ هىرسى نينگ اوزتارلىرىنە(سبكىنە) گۇرا غىسغە چە
دنگىشدىرىپ گۇزآيلاماق بىلەن مخدومقلى نينگ دنياسينه سيران ادىنىڭ. شىلە
لىك بىلەن ادبىيات نمايندە لرىندىن بولان: ابوسىد ابوالخیرىنگ يادە خواجە احمد
يسوی نينگ اثرلىرىنى اوقدانىڭ، هو-حق دىيدوران صوفىزىمىنگ يىك
وكىللرىنى گۇرمك بولىار. حتى احمد يسوی دانگى ترك دنيالىغا يايىشانى -
يايىشان، محمد بايرام خان دىيندە بولسە، وطنە وفالى قەرمان بىك دولت ارىبابى
گۇزاونگۇنگە گلىيار، آزادى آخون اىلە اوۇت - اندوو بىريار و دولت غوروشلىغىنگ
مسلە لرنى غوزغا يار، عندىلىنىڭ دۇرە دېجىلىكىنده قەرمانچىلىقلى مسلە لە
دگىب گچىلىپ، اساساهم عشق - سوئىگى بىلەن اثرلىرىنىنگ مضمونىنى
بىزأپدىر، بوشخصىت لرىنگ اثرلىرى مضمون تايىدان شو آيدانلارىمизە ياقىن
گۇروئىيار. ما اثرلىرىنىڭ دىلى ملى تۈركىن دىلىندە دال دىه رلىك، چاغاتايچا مىل
ادىيدوران لهجه دە يازىلان. مخدومقلى فراغى بولسە، اولاره غارامازدان حتى
اوز آتاسى آزادى آخوندان ھم تفاوتلى يىرى، اول ايلكىنچى بولىپ تۈركىن ملى

لهجه سينده همه خلقه دوشونىكلى ديلده اثر دۇرتىدى. فراغى نىنگ ائتلرىنىه مضمون تايىدان غرانىنگدا بولسە، ايلينگ غىمىنه غىننانان يىك دىندار تۈركىن ملى شخصىتى حكمىنە ايلە اووت-اوندو(پىند ونصيحت) بىريار و قىنچىليقلاردان، اساساهم فلકدىن شكايت اديار.

شىلە لىك بىلەن مخدومقلى نىنگ مكتىبىنەن تائىرنىن شاعرلارىنگ كابىرلارىنىنگ دۇرە ديجىلىكىنە گۈزآيالانىنگدا بولسە ملا نفس عشق - سوېگى دىپىدور، ملا كەمىنە ئالىم بايلارдан، پارە خورقا ضىلاردان شكايت ادیب مظلوم - غربىلىقدان تايى دېگىلنىدىور، اونگە غارامازدان عيال-خىزلاره غالاندە آچە چان "ساچىنگ ھېرىرتارىنە مۇنگ تومان بىرە يىن" دىپىدور، ذليلى فراغيدان دولى تائىرنىأر، سىدى ايل اوچىن - سوېگىسى اوچىن قلىچ آلىب آتلانىب "اولۇب-اولۇرماكە تايىن" گىرك بولسە لاش اوستۇنە-لاش ادرىن" دىپىدور، كريم قرباننفسوف عياللارە دېشىپىرۇر و قرباننظرعىزىزوف سادە لىغى، صاف كۆنگوللىلىكى گۈبىز فصلىنە گۈريار، شونونگ اوچىن ھەم اونونگ شعرلارىنە گۈبىزيانگلانىيار....

نتىجە دە مخدومقلى نىنگ شاعرلارىنىنگ مضمونىنى يوقارداقى آيدىلانلارىنگى يالى حايىسىدە بولسە بىراوورا گۈرآ يور ملاماق بولار مىكا؟ فراغى نىنگ شاعرلارنى او قالسانگ، اونونگ دۇرە ديجىلىكىنىنگ مضمونى دور موشىنگ بىر اوورونە(بخشىنە) گۈرآ يور ملاماغە سىغماسە گىرك، چۈنكە اونونگ اثى مضمونە باى، دور موشىنگ ھەم اوورلارىنە دېكىچيان ائرىدىر بوبارە دە نيازووفونگ شىلە سۆزلىرى ھەم بار: "...مخدومقلى بوتىن آلمزاد

قلىينىڭ شاعرىدیر...". دىبىپ نېغىتىيار،شىلە بولسە مخدومقلى آيرىلدىم منگلى خانىمدان دىبىپ،يانىب-كۆيۈپدوران معشوقىندان آيرىلان عاشىقىمى؟ يَا بىراجتماعى شخصىت مى؟ ياده هو- حق دىپىدوران ترک دنيا مى؟ حايىسىسى؟ خود شومسلە لر اوچىن مخدومقلى فراغى نىنگ دۇرە دىجىلىكىنە دقت بىلەن سىن اتسك، اوندا اونونگ شعرلىرىنىڭ اساسى بولگى نىنگ عارفانە و تصوّقىدىغىنە گۈزىترىمك بولىلار. مقالە دە شو يوقارداقى غوز غالىان مسلە اوچىن مخدومقلى شناس عالماрдан: أمان شيخ نفسوف،أحمد بىكمراووف، رحيم ابراهيم و محمدناظر آنە محمدولف دانگىلارىنىڭ فكرلىرىنە ھم دايانيلىدى.

ادىياتچى و مخدومقلى شناس عالم أمان شيخ نفس، مخدومقلى بارە دە شىلە دىيار: "اونونگ دنيا غارايشىنى، دورموش حركتلىرىنى كسىگىتلىيان قىمتىلىقى، ايدىالى ھم اعتقادى اسلام دىنى دىر. خدايە اينامق،اونونگ بىرلىكىنى سۆزدە ھم اىشىدە (دەل دە ھم عمل دە) قىلباً اقرار اتمك، مخدومقلى نىنگ شخصىتىنىڭ باش صفتى دىر" دىيار،شىلە دە مخدومقلى نىنگ غاييانە فاتحە آلاندىغىنى ھم "تورغىلدىدىلر"، "يارىزىم سارى" ، "بولومگريانە" ، "بىرناچە مثال" ، "اوياندىدىلر" ، "غارشى" ، "ديوانە گلدى" ، "محراب قايسى بىلمدىم" يالى شعرلىرىنى او قالب سينلاسانگ، بو شعرلە، كاپىر كمونىست دورىنىنىڭ ادیياتچىلارىنىڭ "دورموشلاشدىرچاق" بولاندىغىنە غارامازادان، توتوشلىغىنە صوفىچىلىق آنگلادمالاردان و ايدىالالاردان دورىيار صوفىچىلىق آنگلادمالارى دىيلنده،عرفان ادیياتينا يۇزلىنكىمیز گىرك، شىلە بولسە ادیياتى

ادب لر اولغامى دىپ دۇشۇنىك، اوңدا صوفىزىمى ادبياتسىز، ادبياتى ھم تصوفىسىز گۈزاۋەنگۈنە گىريمك ممكىن بولماسه گىركىچىنە تصفىف ھم ادبياتىنېڭ مەم پۇداقلارىنىنگ بىرى حسابلانىلىيار، شىلە لىك بىلەن تصوفى، روھى ھەمدە جسمى تايىلان پاك بولىپ، انسان پرورولىگە ايمتىلىش و دنيا لىذتلىرىندىن غاچىب، معنى تايىلان كاماللىگە گىدىش يولى دىپ دۇشۇنىدىرىيالار، بويول دۆرت باسفانچاقدان عبارت دىپ گۈزىلىيأر: شريعت، طريقت، معرفت و حقىقت دىر، بومسلە نى عالم امان شيخ نفسوف ھم شىلە راڭ دۇشۇنىدىرىيأر؛ بارليفىنگ سرلارىنە آرالاشماغى نىت ادینىن ادمىنگ يولى تصوفە بارىيار، دىنگە شولارە يتىن آدم، عالىمەنگ بىتىولىيگىنە دولى ھم غوتارنىقلى عقل يېتىرىپ بىلەر دىپ، يە بىرمىسلمان عالملارىنىنگ بىرىنىنگ سۈزىنى ھم كىرىيأر، اول شىلە دۇشۇنىدىرىيىدىر؛ "محمدىنگ دينى اوج ذات بىلەن بىتىويدىر، شريعت، طريقت و حقىقت... اوونونگ اوچىن شريعت گۇريا بادام حوزىنىنگ غايىغىدىر، طريقت اوونونگ مغزىدىر، حقىقت-دا مغزىنىنگ اىچىنداكى ياغى دىر". عالم شيخ نفسوف فراغى نىنگ ھم عقل-پايخاس گۈزلەك لرىنىنگ، بارليفى بىتىولىيگى آنگلايدىان شوھىلى باطنى عالملارىنىنگ اوستۇنىنى بارياندىيەنى آيدىپ، مخدومقلى نىنگ بىتىوى دنيا غارايشىنى ھم شول اوجچۇنگ بىرلىكى دۇزىيأر دىيأر.

شونونگ يالى ھم مخدوم قلى نىنگ شعرلىرىنەدە اينگ كۈپ أغزايان، اينگ ايى گۈرپىان روھى استادلارى حضرت على، حضرت عيسى ھەمدە خضر(ع) دىر، بولار دىتىنېڭ گۈرنوڭلى و كىللەرنەن حسابلانىلىيار، فراغى نىنگ

"تۇرغىل دىدىلىر" شعرىندە بولسە، اول اوليا و انبىيالاره دوشوب فاتحە آليار. احمد بىكمرا دوفونگ آيتماغانىنە گۇۋا گۇرۇنوكلى گۇندوغارشناس عالم بىرلىك مخدومقلى نىنگ «تۇرغۇل!» دىدىلىر» شعرىنى شاعرىنگ دىپلوم غوشغۇسى أتلاندىرىدىر. مونونگ اۆزى فراغى حقىقى دۇرە دېجىلىگە (شاعرلۇغە) دۇيش حقىنداقى شعر بىلە باشلايدىر دىمگى ئىنگلادىدار. او لارىنگ آيتماغانىنە گۇۋا شاعرىنگ غوليازىمە لارى ھەم شوشۇر بىلەن باشلانىاردىدىر مرحوم عبدالمجيد تورانىنگ نشرە تاياللان مخدومقلى فراغى نىنگ كامل دىوانىندە ھەم «تۇرغۇل!» دىدىلىر» شعرىنە "شاعرلۇق قوتى تايىش حىدە" دىب آت بىرىلىپىدىر.

ادىياتچى عالم احمد بىكمرا دوف، فراغى نىنگ «تۇرغۇل!» دىدىلىر» شعرىندە باشغە-دا يىنه سكىيىز سانى دۇيش بىلەن باغلى شعرى بار. او لار شاعرىنگ "يارىزىم سارى"، "اوچدوم يارانلار"، "ساناشدىم"، "بوللۇم گربانە"، "كلاھلى گلدى"، "اويان! دىدىلىر"، "ديوانە گلدى"، "بېرناڭ گىتىردى" شعرلىرىنى گۇرۇكزىيار. ايسام شاعر بىردىن ئامە اوچىن بىرىباذا دۇيش بىلەن باغلى شۇنچە شعر يازدىقا؟ دىب، نتىيجە سىنى، منصور حلاجىنگ، نسيمى نىنگ اونگە سۈرن فىكرلىرىنە ياقىن گۇرۇيار، فراغى اونى گۇنىياب (مستقىم) آيدمانە چىكىنىب، دۇيش دىب بىيان اندىرىدىب چاقلايار.

فراغى نىنگ "تۇرغۇل! دىدىلىر" شعرى شىلە باشلاياز:

بىر گىچە ياتىرىدىم تۇنۇنگ يارىندە، بىر تۇرت آلتى گلىپ تۇرغىل دىدىلىر.
خېر بىرمىز ساتىگا فرصت جايىندە، شۇل يerde أرلىر بار گۇرگىل دىدىلىر.

اما اونگا غارامازدان ادبیاتچى عالم رحيم ابراهيم نینگ "تحليل عرفانى يك شعر مخدومقلى فراغى "ديين ايشيندە" تورغول!" ديديلار" شعرينگ يورومى شىله راك، شعرده فراغى نينگ روحى يولاغچىلەن ناحيلى چىقىشىنى، صوفىزىمېنگ اتابالارىنى نادىب باشلاپ و يولالارى ناحيلى گچىب، نىرلە يتندىكىنى اۆز اىچىنە ئىلار. شىله لىك بىلەن مخدومقلى نينگ روحى سفرىنى ييان اديان بوشعرده، رحيم ابراهيم نينگ ايتىماغىنە گۇرا حضرت محمد يېغمىرىنىڭ حضورىنە چىلى فراغا يولباشچىلىق اديان دۆرت ئىلى چەهاريارلار بولماقى احتمال. شىله لىكىدە مخدومقلى بو يولانچىلىقىدە اۋران حىرانلار اىچىنە بولىار والجىرانىڭلى ياغدىيالارە دۇشىيار:

نظيرم يتشىكچى شول دۈرت مەدانە، كۈنگۈلۈم جوشە گىندى باشىم دۈرانە،
شول وقتىدە باردى اىكى دىوانە، دۇرمە اوغلان اونگە بارغىل دىدىلار.

شول اينكى دىوانە توندى غولومدان، آلبان گىتىدىلر دوران بىريمدن،
بىراشتارت بولدى اونونگ بېرىنندە، سىراتندە باربىيان دورغىل دىدىلار.
شىله لىك بىلەن مخدومقلى يولاغچىلەن كېتىار و مجلسە يتىشىيار، شول ياغدىيىدە گۇزىلرى ياشلى، دىللەردى دعالى اىكى پىرزاھە گلىپ، فراغى بىلەن اوتورمالىلار وينە "ھو" ، "حق" دىيان ئىيادە گلىار، مخدومقاڭ، اوЛАR: "آدم ايندى گلرگۈرگىل دىيارلار". مخدومقلى نينگ كىلە سى چاشىyar، حىرانە غالىار.اما صوفىزىمە بؤىلە روحى ياغدىيالار بولدىلەر، يولاغچى ھەرخىلى ياغدىيالارە دوشۇپىدىر. يعنى معشووقىنگ دۇرلى خوشىلىقلى و غورقىلى جلوه لرى اونى آلجىراديپىدىر (زىرتائىرگىدىرىپىدىر) و حىرانلارايچىنە غالدىرىپىدىر. بؤىلە

حاللارینگ باشلانغىچى بولىدىر، اما سونگى نىتجەسى بولماندىر. چۈنكى
ھر آجىرانگلىغىنگ سونگى اىكىنجى آجىرانگلىغىنگ باشلانغىچى بولىدىر.
مخدومقلينى ھم اىكى ديوانا نىنگ گلمگى و اوونونگ صحبتىشلىكى
تىماملانمازدان انتك حيران - حيرانە دوران وقتى، اىكى پىرزادانىنگ، آلتى پىادە
نىنگ گلمگى اونى غاتى آجىرانگلى ياغدىيا سالىپدىر:
اول تورىپىدىق كېلىدى اىكى پىرزادە، گۇزوئىدن ياش آقار ئىلى دعادە،
"ھو"، "حق" دىپ چىقدى آلتى پىادە، آدم ايندى كىلار كۇرگىل ئىدىلار.

بىر دۇرت آتلسى گىلدى بارى نىزە باز، عصالارى ياشىل، آتى طبلە باز،
مجلس حلقة سىنى غورماتىڭ بولە آز، آنم كۆپىرىراولى غور غىل دىدىلار.
شىلە ليكىدە دۇرت آتللى ياشىل عصالىلار گلىپ، كۆپ آدملارينگ
گلىياندىكىنىي آيدىپ، مجلسىنگ اولى دان غورولماغىنى اىسلىارلار. انتك ھم
مخدومقلى آجرانگلى ياغدىايىدە تى، او زاقدان آتمىش آتللى گۇزوئىار... بولارىنگ
ايچىنلە محمد پىغمبرەم بار، بولارى مجلس غارشى آليار، حضرت پىغمبر ھمە
لورن اولى يە بارماغانى بويورىيار:

داشداڭچىقىدى آتمىش آتللى گۇردوڭر، محمد دىپ بارى غارشى يوزدىلار،
ساخلىق سالاملىق بىر- بىرسوردىلار، دورماتىڭ اولى جاپە يۇز گۇلدىدىلەر.
تصوف وكيل لرينىنگ مقصىدارىنە و جايە يتىمك اوچىن دۇرلى
قىنجىليقلارдан شكايت اتمان چىداملى بولوشى يالى، فراغى ھم مقصىدىنە
يتىمك اوچىن، مجلسىنگ اولى جايىنە يتىمك اوچىن گۇزلەكىدە بولىار. شىلە ليكىدە
مجلس قطريينە گىرمائە حقوق غازانىيار:

بىر آتىنىڭ آرىيئە منىسى ئىدىلا، سىيراندە شول جايە بارىپىدورنىيلار،
تەم اوللىرىدىلا، مجلس خورنىيلار، اوغلان، مانگا "آراگىرگىل" نىيلار.
فراغى بومجلس دە بىر اوئىتكىشىك اشارت بىلەن يۈزلىشىيار، ولى خضرت
على نىنگ بۆزىسا دۇشكى فراغى نىنگ آستىندان آلىب، اونونگ يېرىنە باشقە
بىر نا بللى ذات ياماغى بىلەن باغانلىشىقلى:

عىنى دىر نىيلر تۇتى نىتىم دن، بۆزىسا دۇشكىم ئەدى آستىم دان،
من بىلەمدىم بىر زات خويدى اوستىم دن، يەلۇغان دورانلىر، سۈرگىل نىيلار.
ھەمە مجلس لىرە بولوشى يالى، بو روحانىلار مجلسىنداھم اوتورانلارى
تائىشدىرىمە بورجى حضرت على غە دۇشىيار، مخدومقلينى ھەم محمد
پىغمەبر(ص) بىلەن خضرت على تائىشدىرىيار و بؤیلە كى عالى مقاملار بىلەن ھەم

بەهاو الدین نقشبندى بىلەن تائىشدىرىيار:

حضرتى پىغمەبر اولدور، بولەمە ياد،
حىدردان سۈرانىم بارچە آد بە آد،
اول ويس القرن دىر بىلگىل نىيلار.

اول بەهاو الدین دىر اول ھە بىر ارىدىر، بىرى زىنگى بابا اول ھە نام داردىر.
اول سۈننەتىپوران دۇرت چەھارىدارىر، مقصىدىنگ نە بولسە آيتقىل نىيلار.

شول وقىنە دوران ايکى شىخ و شاپى، بواوغلانا فاتحە بىرىنگ نىدى صاف،
بۇزىگىرىمى دۇرت مۇنگ انبىبا اصحاب، بارىسى شۇنلاردىر بىلگىل نىيلار.

رسول الله آىتىدى ياشاه مردان، ياسلىم خواجه يابا سىلمان،
ابوبكر صديق ياعمر، عثمان، بوجولىنىڭ مقصىدىن بىرگىل نىيلار.
رحيم ابراهيم دوران ايکى شىخ و شاپى يوقاردا أغزالان ايکى پىززادانى حسن
بىلەن حسین دىب دۇشۇنۇدىرىيار. اولا رەممەد پىغمەبردن اوغلانا فاتحە بىرمەكلەرنى

سورا يارلار. محمد پىغمبر اوغلاغا فاتحه بىريار، همه صحابه لار و يۇزىگىرىمى
انبىا امين دىيالرلر.

شىلە ليك بىلن عرفان ده روحانىلىق شرابينى ايچىپ، مىست بولىپ عقل-
هوشدان جدا دوشىمكلىكىدە، شول يولداكى عارفىنگ وصوفى نىنگ مس قلبى
آلتينه اوورولىپ، معشوقينه بولان سؤىگى سى جوشىارميش وصوفىنى حىلە
گار عقلىندان داشلاشدىريپ، مادى دىيانى دويمۇنلىن يوق اديب، باشغە بىر دىنا
بىلن يۇزلىشدىريپارميش. مخدومقلادا بومجلس ده روحانىلىق شرابىندان
بىرىپىالە بىريليا، اول ايچىپ عقل-هوشدان جىنا بولىپ معشوقىنگ جلوه لرىنە
غرق بولىار. البتە بو مادى شرابينىگ مىست لىگى دال-دە، معنۇي روحانىلىق
شرابىنگ نتيجه سى. اونگا: "عرش دە-فرش دە نە بارگۇرگىل دىيالرلر". فراغى
روحانىلىق شرابىندان غانىب، اۋزوئى يتيرىپ، بىرمىلايم شىمالا اوورولىيار-دە،
يرىنگ دامارىنە آرالاشىار. نتيجه-دە اھلى يېلىرى گۈرىپ بىلمكلىك
ممكىنچىلىكىنە اىه بولىار، جبروت عالمنى، جليل سېرلارىنى سىنلاياربو واقعە
لارى مخدومقلى نىنگ اۆزى شىلە نىنگ اۆزى شىلە بىان ادييار:

سلىيەم پاپا، سلمان بويوردى مردە، پىلالانى توتوب سالدىلار دردە،
گىتىدى عقل-هوشىم، ياتىم شول پىرده، عرشدە. فرشدە نە بارگۇرگىل دىيدىلر.

بىل بولنوم، يۇگۇردىم يەرىنگ دامارىنە، نظرىم دوشۇپدى عاشقىنگ كىرىنە،
جبروت عالمنە، جليل سېرىنە، گلىپ اۋزوئىڭ غراپ گۇرگىل دىيدىلر.

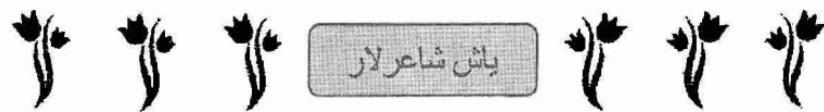
نائىخە خىال انسام الە گىرىدىم،
بۇحال بىلە من پراخت ياتىرىدىم،
يۇزۇمە توپكۈرىپ تورغۇل دىيدىلر.

شىلە لىك بىلن عالم رحيم ابراهيم نىنگ يورومينا گۇرا مخدومقلى بويولاچىلىغىنىدە "وحدة الوجود"دا يېتىشىيار، يعنى هر طرفه باقسە دىنگە الله نىنگ قدرتىندن باشىھە ذات گۇرمىيار. شىلە لىك بىلن عالم نىنگ فكىرىنە گۇرا بولماغانە بو يولاجچىلىقىدە مخدومقلى نىنگ مرشىدى حضرت محمد[ص] بولماغانە چىلى:

رسول الله آيدى: اصحابلار يۈزۈنگ، او غلانى اوزانىنگ، بىر فاتحە بىرىنگ، بوييردە دۇرت آتلا آلبى تايىشىرىنگ، كىتىرن جاپىنە غويفىل بىدىلار.

تۇرۇب مخدومقلى گۈزۈن أچىپپىر، سىرىنە نە كۈيىر گلىپ گچىپپىر، مىست اينىرىك آق كۈپۈكلىرى ماصىچىپپىر، او غلان الله يارىنگ بارغۇل دىيدىلار. شىلە لىك بىلن بوشئر(تۇرغول ايدىدىلار) شعرى مخدومقلى فراغى نىنگ روحا尼لىق سفرىنинىڭ يىانى بولىپ، او نىنگ بىردىندار و روحانى شخصىت بولاندىغىنى آنگلا迪ار.

نتىجە - دە مخدومقلى فراغى صوفىزىمینىڭ ھەمە إتابلارىنى، باسغانچاقلارىنى (شريعت، طریقت، معرفت و حقیقت) دىين منزللىرىنى تماملاپ كىچن بولماغانە چىلى، فراغى تخلصى نىنگ -دا، شونونگ بىلن باغلى بولماقى ممكىن. فارسى درى دىلينىداكى "فارغ" سۆزى بىر وظيفە نى يادا بىرايشى تماملان، سونگونە يتن، دىنان - آسودە و خاطرجمع بولان معنيلارى آنگلا迪ار. شىلە بولسىدە "فراغى" سۆزى ھم "فارغ" سۆزى بىلن كۆكى بىر بولىپ، مخدومقلى نىنگ ھم "فراغى" تخلصى صوفىچىلىق سفرىنинىڭ، يول منزل لوينىنگ سونگونا يتن، تماملان، دىنان دىين معنيلارى آنگلا迪ان بولماقى ممكىن. شوباردە

ادیتاتچى عالم محمدنظر آننه محمدوف ھم "فراغى" تخلصنى، صوفىچىلىق يوللارينى، منزللارينى تماملان، دينان وچتلشن دىب دوشۇندىرىيار، اونگاغاراما زدان بوسۇزى "فراغى" دال-دە "فراقى" دىب دوشۇندىرىيائىلرەم بار، بوبارە-دە باشغە-دە دۇرلى عالملارىنگ دۇرلى فكىلرى بار.

شىلە لىك بىلەن مخدومقلى فراغى نىنگ بو درە جە لرە يتمىگى، اونونگ ادمكارچىلىك، اخلاق، ادب-تربيه تايىدان و ھەمە طرفدان دىن يالى حضرت محمدپېغمەبر(ص) دان گۈزىلە(نسخە) الان و اونونگ حاثىتلارىنى وصفتلارىنى اوزۇندە جىمان اوليا الله بولما غىنە التىيار.

الله بردی قریه دار اوغلی محمد تواب " طواق " سنه ۱۳۵۷ - نجی ھ ش ییلى جوزجان ولايتىنگ مرديان ولسوالىتىنگ هندوكش اوپه سىنده دنيا اينيار، شېرغان شهرىنداكى مولانا اذىب لىسە سىنە اون اىكىنجى صنفى تماملاپ ۱۳۸۲ - نجى ھ ش یيلنده خىماب اولسوالىنده

معلم بولىپ رسمي وظيفەسى بىلن دورت يىل خدمت اتىبور، بعضى غىنچىلىق لار سىبابلى وظيفەسىنى ترک ادip شېرغان شهرىنده اياق غاپ يماق چىلىق اوستە لىغى بىلن مشغۇلىنپور، اول ۱۳۷۳ - نجى ھ ش ییلى شعر و مقالە يازمانە باشلاپ اونىنگ شعرلىرى كۈپلەنچ گوراش و اولوس جرييە سىنە چاپلانىب گىلىيار.

اونىنگ شعر يازماقدە بىرىنجى استادى مرحوم بايمراڈ " بىمار " بولىپ و سونگىرە بىك عالم شخصىت شاعر ذوللسائين استاد محمد امين متىن اندھوئى بىلن تانشىب اول استادىن شعرينگ وزن قافىھ و اوزان لارىن اونگات اوورنىب دىر.

محمد تواب مىلغە اىيە سى بولىپ حاضر محمد عيسى و محمد موسى آدىلى ايكى چاغە سى بار.

مخدومنقلى فراغى ، فضولى ، نوابى ، صوفى الله ياز ، خواجه حافظ و بىدل يىنگ شعرلىرىنى ياددان بىلىپور.

سویگی

چوخ زماندیر فرید ایلاب غوچام بیر
 بیردن هارای بولمان باقام آسمانه
 ترنگ دولیب غان یاشمند یوز بحر
 گورام کوزه دونمیش آهیم طوفانه

عشق بازاری ایچره دوشدیم سودایه
 سویگیم آرتیب چوکنیم هو بیلن هایه
 زرلی گونش اشیغ آرتیب دریایه
 بوزلی کونگلم اریب آقدی عمانه

ز هرام گوکدن چکیب هزیل پیکانین
 غووی صیقل بردى فلک کمانین
 ناز اوانن بیزاب سویگی ایوانین
 جلوه تاشلار ایلاب عزم شاهانه

آغلاماقدن ایلام کوب آه و زاری
 غربتده گچیرم لیل و نهاری
 آرزو ایلام گیلسین یار منگه ساری
 یوقسه منگه آخر بولمش زمانه

عاشق "تواپ" هوس بیلن آتلانمش
 گلعزار گوریب چوخ قواتلانمش
 بوسه دیلاب خسته کونگلی شادلانمش
 یاری شمع دیر اوزی بولیب پروانه

نادان

نادان اهلى آلسه جهان بازارين
 غرارميش گوهرى غره توپراگه
 يتمز عقلى بيلمز آنده نه بارين
 سalar باشين بير توکنمز فراغه

چاپار هريان توپراق بولجق تن اوچين
 دير ننيا غورشالىب دير من اوچين
 يالان آيدىب اوغىل غىز و زن اوچين
 خجالت دير حشر گونى خداغه

بيلمز رزق و روزين سبابى نه دير
 ايشىن آنگمز گناه ثوابى نه دير
 دويزم حشر گونى جوابى نه دير
 ايکى ننيا يوزين بويار غراغه

إسلاـر أونـى سـوـيـسـه جـملـه خـلـائقـ
 سـاـيـارـ اـوـزـيـنـ مـدـامـ بـيـكـ لـيـگـهـ لـايـقـ
 نـنـيـاـ دـنـگـيـزـ دـيـرـ اـوـزـيـنـىـ قـايـقـ
 آـنـگـمـزـ سـالـيـنـ بـاتـيـرـ هـرـدـمـ گـنـاغـهـ

"توب" دير اشيمز غربيلار زارين
 غـزـدـيرـ بـاشـنـدـهـ نـفـسـيـنـگـ باـزاـرـيـنـ
 إـلـ گـرـرـ السـمـ دـيـبـ نـنـيـانـيـنـگـ باـرـيـنـ
 اـنـصـافـ بـرـسـيـنـ اللهـ اـولـ بـيـنـوـاغـهـ

كونگل شهرى

نه سويگى سن باشيم غويينگ آزاره
 نه تور غور دينگ باشدن چوزيب بيلمانم
 بلاد قييلدينگ كوشكى غزيل بازاره
 أول نه شهر كونگلم او زيب بيلمانم

أنده نقاش ايرميش عاشق لر شاهى
 نوکرى پريزاد حوردن سپاهى
 من درویش أول ايلاهه چکرم آهى
 أول اولكى ده خلوت گزيب بيلمانم

گدازيمدن كوكب غريب سعادن
 يوز گنج پيدا بولدى تحت السرادن
 بير عاصى بندانگ من غولده يرادان
 الطافينگى الدن يازيب بيلمانم

زهره يغلى عرشه چيقىب صداحم
 فروع سونگى برج افلاكده ماهم
 او زين بوى آق القيسم غنچه قبام
 صورتىنگ كاغذغه چيزيب بيلمانم

تئیم کوزدن ساویب دریا ایندریم
 گومریم گرداپن قوله گئیریم
 قایق ایچره دریا لىگریم اوریم
 دالى دریا چوغىدی يوزىب بىلمانم

گونش چویدى غرا بخت فروغه
 حق فيضى لاپكىن تارندى قوروغه
 حسرت بىلن دىرى دوشىب تموغه
 اهم تموغ سونار غزىب بىلمانم

معنى آرينگ باشىن غم باسر
 عارف لر يانىنده سوزىم يول كسر
 يا رىيم الطافينگ قىلسە اثر
 بول تشنە دوداغىم ازىب بىلمانم

اول نه باغ دىر طراوتلىق گللارى
 اول نه ايل دىر غىل ده اينچە يوللارى
 دنگىزه چومدىم موجە غاباب يل لرى
 اول نه گوهر قىمت دوزىب بىلمانم

عشق يقدى اوبلرە آرزو شهرىن
 شكار ايلاب باغانى جان كبوترىن
 حق بىرى (تواب) چون معنى گوھرىن
 حق باغان غوشاغى چوزىب بىلمانم

بىرم اوغلى عبدالخالق "مسكين" آتە يوردى فارىاب ولايتىنىڭ دولت آباد اولسوالгинىنىڭ قريش اوپه سى دىرى. بىرم آغە انقلابىنىڭ باشلانىشى بىلەن دولت آباد دن اندخوينىڭ قومقول اولسوالгинىنىڭ آشاقى آللى بولك اوپه سىنە گۈچىپ بارىyar.

آرە دن بىر ناچە بىل گىچن دن سونگ عبدالخالق "مسكين" 1367 نجى هجرى شىمسى يىلندە شول جايىدە دنيا اينيار، "مسكين" اونبىر ياشىنده باشلانغىچى مكتبه گىرىپ اوچىنجى صنفى قوتارندىن سونگ دوردىنجى صنفى قرم قول لىسە مكتېنده اوقداب باشلىپور و يانباشىنده مدرسه ھەم بارىپ دىنى كتاب لاردىن تىلىم آلىپور.

"مسكين" مدرسه دە قرآن كريمى اوقداب چىقاندىن سونگ صوفى الله يار، چەھار كتاب، بىدان، صرف معزى، زنجانى، عوامل، حرکات، شەمە و مراح الارواح كتابلارى اوقداب غوتارىپور.

"مسكين" اونباش ياشىنده اوز اونس و علاقە سى بىلەن شعر يازىپ باشلىپور و خلق آرە سىنە "اهتمام" دىپ تخلص غازانپور و شوبىلە ليك بىلەن عبدالخالق "مسكين" نىنگ آتە سى بىرم آغە اوز مشغۇلە سى بىلەن 1385-نجى هجرى شىمسى يىلندە اوز ايسكى و قدىمىي يوردى دولت آبادىنىڭ قريش اوپه سىنە گۈچىپ بارىپور.

عبدالخالق "مسكين" شول وقتە چىلى يىدينچى صنفى قرم قول لىسە مكتېنده غوتارىپور، اوندىن سونگ سكىزنجى و دوقوزنجى صنف لارى دولت آبادىنىڭ

عبدالرحمن شهید لیسه سینده اوقه یور و اونتجی صنفى اندخوینگ ابومسلم لیسه مکتبنده سه پارچه (نقل) ادیب باریور. اونبیرنجی صنفى قوم قول لیسه مکتبنده اوقب یور کا ترکمن یگیت لری و ترکمن محصل لری طرفندن " مسکین " نینگ بیرنجی اثری ۱۳۸۸ هجری شمسی ییلی جدی آئینده آچیلمادیق غنچه لر) آدینده چاپ بولیار، و اهتمام تخلصی هم دوست لرینگ تقاضاسی بیان مسکینه اووریلیور. " مسکین " اون ایکنجی صنفى هم شول مکتبنده غوتاریور " مسکین " (۵، ع ۱۰) - نجی صنفدن باشقة صنفلاری بیرنجی درجه صفتنده غوتاریور .

مکتبی غوتارندن شونگ ۱۳۹۰ - نجی ییلی کانکور امتحاننە گیریب ۲۸۳ نمره بیلن ییلی نتیجه آمیور ، اوندن سونگ ۱۳۹۱ - نجی ییلی ینه کانکور امتحاننە غاتناشیب طب فاکولته سینی غزانیور .

آیدیلمان غالماسین " مسکین " نینگ (سویگى ئۇمانى) و شکوفه سهراب) ادلی اثرلاری هم یازو آستننده دیر اميد گیله جکده چاپ بولسە.

يارهانی؟

عشق اليندن داد و فغان ايله سم
عشق خنجرین قلبه سوون يار هانی؟

هنوژهم آوازی گیلر غولاغه
بیزینگ او بامیزده چقن يار هانی؟

چکشم اور نیده کان درد و محنت
منی عشق او دینه يقн يار هانی؟

بو گون گیندی دیدارینه زار ایلا ب
اوریب گردنه دقنه يار هانی؟

عشقده کان چکلم جبر و جفتانی
عشقمینگ بناسین ييقن يار هانی؟

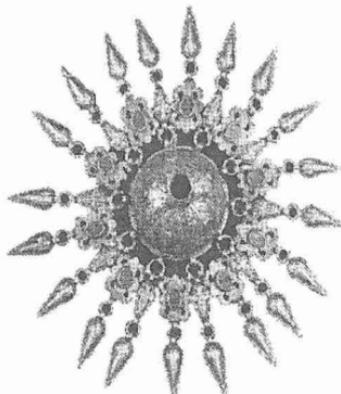
عشق گوندیز بغریمی غان ايله سم
گیجه گوندیز بغریمی غان ايله سم

چاغه لیقده پیله پاریب ملاعنه
بو گون دوشیب گیندی گوزن اوزاغه

قنقه بیلا ب ایلا ب عشق و محبت
غره گوزی بولیب جانیمه آفت

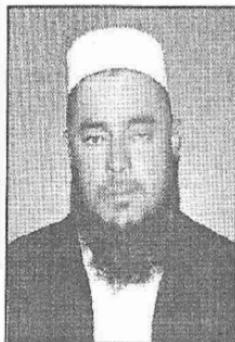
منی تاشلاب غیری ياری يار ایلا ب
ساقچارنی کمند ایلا ب دار ایلا ب

مسکین دیپرسورمان ذوق و صفاتی
آخر اوزی دوویب عهد و وفاتی

غزل

گوز توپیب يول لارینگه ایرتیریمی شام ایله دینگ
 گیجه لر گوزلریمه اویقینی حرام ایله دینگ
 شعر و غزل لار یازیب او صافنگنی ایلا ب سنینگ
 جادولی عشقینگ بیلن قلبم هم کلام ایله دینگ
 کل یوزینگ گورسم دیب بیقرار بولدی کونگل
 گاهی گوز اوچی بیلن گوزله نیب آرام ایله دینگ
 ایندی بول کونگلم ٹوشی اوچمه پور غانت یا بیب
 زلفرینگ هر تارینی سن اونگادام ایله دینگ
 من سنینگ اول گوزلرینگدن درس آلیب بیل لار بوبین
 آخرم عشق مکتبندن منی ناکام ایله دینگ
 شونده هم عشقینگ بیلن گزدیم سنگا گوزم تکیب
 بیبر رحم اتعان منگا جبرینگنی دوام ایله دینگ
 کان غراشم یولینگه بیل لار او تیب گیچدی عمر
 اول یلن سویگینگ بیلن منی بدنام ایله دینگ
 نیله سین "مسکین" غریب ذره علاجی یوق سنگا
 من فقیره عشقینگی آخرهم تمام ایله دینگ

محمد صدیق "صفا" اوستا یاغمیر اوغلى ۱۳۵۴
هجرى شمسى يىلى فارىاب ولايتىنگ دولت آباد
اولسوالىغىنە دېگىشلى تختە بازار او به سىندە بىر دەقان
كار مشغۇلە دە دنيا اينيار، اول باش ياشىندە قران
كىرىمى اوقب سونگەر مىلغە سى يىلن پاكستانە هېجرت
اتىور، پاكستانىدە صوابى كىمپىندە امام ابو حنيفه آدلى مدرسه سىندە دىنىي كتاب
لاردىن هي بىرى قدورى، بدان صرف اوقب غوتارىور، ۱۶ ياشىندە راحت آباد
دارعلوم مدرسه سىندە شامل بولىپ كىزالدقايىق كتابىنى تمام لىور، موصوف شو
گونلەرە دوكاندارلىق يىلن مشغۇل بولىپ بوش وقتلىيىندە ترکمن شاعرلارى و
باشقە ديوان لاردىن اوقيب و هىمە شعر يازىور.

انه

يخشى گورن انم سن
سوراب يورن انم سن
او خلمە دىنگ فراخت
خواب دان تورن انم سن
ادىب مهر و محبت
ملا سورن انم سن
بولر گوزلرینگ گريان
غراب دورن انم سن
سن سىنگ منگە مەربان
سوزلر غورن انم سن

تويس يوره گىنگدن سويب
گىتسىم مسافر بولىپ
آغلاب بولسىم ناطاقت
گونگلىنگدە بولمز راحت
كوب ايلە دىنگ نصىحت
اگرده تاپسانگ فرصت
ديمان گيداسام بير يان
سوراڭلار سالىپ هريان
"صفا" دىير انه جان
چاغام دىيب هرزمان

ګل یوزلى

گوزل بیک قامتنېنگ دال و چناره منگزش
 گل یوزینګ غیپ غزیل دیر آله و ناره منگزش
 او زینګ چه گل چمن ده یوقدیر باغ و سمن ده
 تاپمان مصرا و بمن ده سن نو بهاره منگزش
 گولیب اویناب باقیشینګ
 و فالی یاره منگزش
 همده نطق و بیانینګ
 جام عقاره منگزش
 آغلاب دیر و گولیب دیر
 قلبینګ شراره منگزش

غلام سخى اوغلۇ نورالله " سخى " ۱۳۶۴ - هجرى
شمسى يىلى بلخ ولايتىنگ نهرشاھى اولسوالىنىنگ
سياڭرد او به سيندە ياخى دنياغە گوز آچدى.

اول باشالتقىچ او قولرىنى نبويته القدسىه مدرسه سيندن
باشلاپ آلتىنجى صنفه چىلى اوقادى ، اونسونگ حيرت

بلخى ليسه سينه شامل بولىپ اوئىنجى صنفه چىلى اوقادىدیر. نورالله " سخى "
اول گونلرده مريض بولىپ ٧ يىل اوقدون اوزاق غالدى ، خانىنگ لطفى يىلن
شفا تاپىپ غايىته باشدان درس اوقيماغانه باشلادى و شول وقت ھم شو ليسه
دە اوز اوقولارىنى دوام اديب گىلىور.

نورالله " سخى " ۱۳۷۶ ھ ش بارى شعر يازمانە باشلاپ اول اوز انه دىلى
تركمى دىل دن آرتىق اوزىيىكى و درى دىللرىنده ھم شعر يازىور.

موصوفىنگ يازان شعرلارى معلم لرى و قرييە داكى شعر شيدالارى طرفىندن
كوب تشويق بولىپ و اوئىنگ شعرلارىنى صفحات شمال داكى بخشى لر
مجلس و طوى لارده آيدىمە دوزىب اوقيورلار.

شکالى

پخشى گورىپ مسوين پاريم
اوزگا يار بولدى شکالى
شولتى يوركىمده باريم
چىن سويگىن بوزدى شکالى

اوزاتسام يتىملايىلىم
بولدى يورك دلىم دلىم
سن سىز اوتىب آى و يېلىم
آى گونىم دولدى شکالى

من انتظار دورىوم كوتىب
گىلدى دورمان گىتىدى او تىب
گمانىم باشقە يارتۇتىب
منى او نىدىن شکالى

اول منى امى دوار اتدى
سوپى يان دىب منگە لاق آتى
بوگون گورسە دورمان گىتىدى
سوپىگىدىن دانىن شکالى

نورالله "سخى" ديرگوندە
فكري هوشىم بارى شوندە
يوزىن گىزلاپ او تدى دوندە
اونودانى حق شکالى

اساو من

قلب من درس شما استاد من
 کرده تا پاک و صفا استاد من
 جاهلان را باکرم گردیده اید
 سوی دانش رهنما استاد من

کینه را شوید زدل حرف شما
 گرچک درسینه ها ، استاد من
 علم و عرفان که در قلب من است
 از شما لطف و عطا ، استاد من

می شگوفاند نل پژمرده را
 حرف بوبای شما استاد من
 گرسخی عاجز شود بروصفقان
 آنگه بخشاید مرا استاد من

وطن

جانیمن آرتیق راق سنی سیورمن
 دایما گلزار بول ای عزیز وطن
 توپراغینگ توتیا سرمه فیلور من
 گوزلریمگه سورتوب ای عزیز وطن
 رنج زحمت لرینگ باری یوقلیب
 صلح چراغی یانسه آرام لیق کلیب
 برچه میزگه بخت آمد یار بولوب
 گلزارگه آیلان سین بول عزیز وطن
 سینگه خدمت قیلیب هر تمان چاپس
 عزیز جانیم سینگه من فدا قیلس
 توپراغینگده قیزیل قانیم نی توکس
 مینده آرمان قالمس شول زمان وطن
 بیگانه یورتلرگه اگرمن باروب
 حکمیمنی یورتسم خان شاه بولوب
 میلی سینگه یورسام بیرگابولوب
 زره آرمان قالمس ای عزیز وطن
 صلح و آشتی کیلسون وطنگه مدام
 آرام لیکده یورسون ملتینگ تمام
 "نور الله سخی" گه مقصد و مرام
 آرام لگینگ سینگ ای عزیز وطن

خیرالله "مرادی" سیدمراد اوغلی سنه ۱۳۶۹نجی بيلده جوزجان ولايتينيگ مرديان اولسوالسغينيگ جنگل آريغ او به سينيگ چالشلار او باسينده دنيا اين. دوقوزنجي صنفه چنلى جنگل آريغ ليسه مكتبينه درس اوقاب اوندن سونگ جوزجان تكنىكل انستيتوينيگ برق رشته سيندنه اوقاب سنه ۱۳۸۹نجي بيلده برينجى درجه ده فارغ بوليار.

خیرالله "مرادی" انستيتوينيگ غپدالينده انگليسي و تركى ديلينى و بعضى كمپيوتر پروگرام لارينى اوقاب دипلومه سينى ايله گتيردى و شونينيگ يالى استاد خدايقى "ایناق" نينگ همكارىلىكى بىلن مخدومقلى فراغى انجمنىندە اوچ آيليق ژورنالىزم كورسىندە ژانز(خبر و گزارش) بولمىنى تماملاپ سندىنىي الله گتيردى.

خیرالله "مرادى" ياش ليقدان شعر و شاعرلېغە علاقە سى كان بولىپ شعر اوقيب و يازىب باشلاadi.

شعر دنياسيندە بىللى بير شاعرلەرن تعقىب ادن سىكى يوق يونە اونينيگ شعرىت كونگلениنىڭ گوزىنى اچان حرمتلى استاد داكتىر صاحب عبدالحمد "امان" دير و شولرىنىڭ يانىندە درى دىل ادبىياتىنى ھم اوقدىدىر. اوقوو غوتارندن سونگرە كابل و هرات ولايتىندە بىرناچە شخصى شركت لرده (Health safety environment) (HSE OFFICE) دورلى بولم لرده ايشلاپ و ينه مزارشريف ميدان ھوايى سيندە ترك و

انگلیسی دیلینده ترجمانلیق اندیب و حالا بولسه تخار ولايتینده بیر شخصى شركت ده مدیر محاسبه بولیب ايشلیور. شول ايشلایان دورده هم اوز شعرلرینى انترنت آرقالى اوغانستان ترکمنلرینىنگ سایتى (جيحون) او باشغه بير ناچە ويسياتىنده اوز دوستلىرى بىلن پايلاشىار.

ترکمن سن

ترک ايمىدىن ترکمن بولن ترکمن سن	تىركىمەن سەن افتخارات لەينىڭ
آد آوازانىڭ نىبا نولن ترکمن سەن	شىر كېسى سىنگىرە سىكراڭ بادىنىڭ
حاكم بولىدىنگ بلخ بروم و ايرانە	قىشۇن تارتىپ ساغىدىن سولەن ھېرە
غىارشىنىنگ غلامى ئالان ترکمن سەن	بىر اوزىنگ عالمىنى غوپىدىنگ حىزانە
غۇرۇقوت ئەنتىگ تىنە عزيز جاتى سەن	اوغۇزخاتىنىڭ دەمارىنىنىڭ غاتى سەن
داستاتلارە مضمۇن بولن ترکمن سەن	قىلم توتن شاعرلرینىڭ شاتى سەن
سەنى گۈرن بىر گىزلى سەر دۇزىن دىر	علم سەتىنىڭ تارىخىنىڭ اوين دىر
المدام حق بىلن بولن ترکمن سەن	سادە سەن سەلانىسى سېبھان سوپىن دىر
ناكسىن ھاى ھۆينە غەلمەنلىنىڭ دۆلەن	سەنگا قىصد اتسە لە مىاخ ايلە سولەن
غۇنئىملار سۈنە سىن دىش ترکمن سەن	غۇرۇقمالىنىڭ آتش ھەم سولى كۆلەن
كىيمىسى دىزە چوڭىزىن بىرىيكتىنىڭ	عصرلارچە تۈزۈرىپلىر بىرىيكتىنىڭ
مرد مىدان حەقىنىڭ آن ترکمن سەن	يىنە بىدو بىلەي بىلن اورىقىدىنىڭ
سوزلاسم ترکمن من ترکمن	خېرالله "مرادى" ترکمن من ترکمن
ساز بولىب سوزىمە دولن ترکمن سەن	جوشلى جىحون دوپىپ سىز عمالە غرق من

آيرمه

يورك لرده عشقى ير ادن الله گونگلم الن گوزل ياردن آيرمه
يار بيلن يوراگم بير ادن الله اركيم الن مرا ال ياردن آيرمه

آيرمه ياريمدن ننيا ياريمدن
يلبله اورنه شان چمن زاريمدن آيرمه

ياردن اوک ايله بولدم آوازه
داريم خزان ايله چيقمادم يازه
عقلم الن وفاداردن آيرمه

نه زرم بارنه زورم بار بيلرمن
آيراليفه چيدارم يوق اوغرمن
كماله يتريشن ناردن آيرمه

من گتهكار گوزل يارينگ عشقيندن
اول معصومنگ خونابه لى الشكيندن
رحم ايلايب منگه وصال مشكيندن غوي غاته يبن آب شاردن آيرمه

الله م سندن بو ننياليق ديلام
اي ماتم وجدانم سويب سيلام
او زم هم بيلمادم باشم آيلام
اي ندي منى اعتباردن آيرمه

يا رب سنينگ رحمنىنگه غرارمن
نازك بيله عشق كمرىن اورارمن
"مرادي" دير لحظه لحظه اي رارمن طاقتمن توانم ياردن آيرمه

حاجی خواجە نفس بای اوغلی محمد الماس (۱۹۸۸)
 نجى میلادى بىلى اندخوی يىنگ باغبوستان اوېھ سىنده
 دىنا گىلىپ. باشلانقچ و اورتە مكتبى اندخوی
 اولسوالىيغىداكى ابو مسلم خراسانى لىسە سىنده اوقداب
 دىر. عمرى نىنگ ياش يىگىتىك دورلىرىنى كوبىراك
 مسافرلىق بىلەن گچىرن شاعر پاكسitan و سعودى عربستان يورتلىرىنده ياشان .
 محمد الماس اوز انه دىلى ترکمن دىلىيندن باشقە تۈرك ، اوزىبىك ، فارسى ،
 پشتون ، عربى ، اردو ، و انگلىسى دىل لرىنى ھەم بىلىور. محمد الماس دىنا
 نىنگ دىل لرىنىنگ اىچىندان اوز سوچى ترکمن دىلىنى سايلاپ سوينى
 اوچىن ترکمن دىلىنده شعر يازماگە ھوسلىنىب ۱۸ ياشلىرىنده شعر يازماگە
 باشلىور. محمد الماس ياش يىگىتلىك چاغلىرىنى مسافرلىقىدە گچىرنى اوچىن
 و ترکمن ملتى هەر يورتلە دارغاب گىدانى اوچىن كوبىراك مسافرلىق و
 ترکمنلىرىنگ بىرلشمە سى حقنە شعر لە يازىبور. محمد الماس حاضر ھەم
 سعودى عربستان نىنگ پايتختى رياض شهرىنده ياشايور.

علم او قاتگ

علم او قاب گوزم آچىلدى

دېلىمدىن سوزلر ساچىلدى

نصيحةم دين گلاتگ دوستلار

علم او قاتگ، علم او قاتگ

علم او قاب اپرىكمە ديم

خط کتابه دوشىدى گوزيم

سوزه غولاق سال عزيزم

علم او قاتگ، علم او قاتگ

مطالعە قىلىب هارىم

علمە يوراگىمى بىردىم

غفلتىدە غلاماتگ لار مرىم

علم او قاتگ، علم او قاتگ

علم مثل روشن چراغ
 هر که برد بول براوغ
 بیله دیک لار قیلینگ سوداغ
 علم او قانگ، علم او قانگ

علم بیر تاج دولت دیر
 الله دان گیلان رحمت دیر
 بوز مونگ دور لی نعمت دیر
 علم او قانگ، علم او قانگ

علم دور بیر گل رعنا
 ایسقایان لار بول ر دانا
 بیلسنگ که راحت دیر جانا
 علم او قانگ، علم او قانگ

علم سـ بـ بـ لـ بـ لـ جـ يـ نـ گـ جـ نـ
 غـ يـ نـ گـ وـ رـ مـ تـ اـ يـ نـ گـ مـ حـ نـ
 اـ سـ تـ اـ دـ لـ اـ رـ مـ يـ زـ چـ يـ كـ يـ وـ زـ حـ مـ تـ
 عـ لـ مـ اوـ قـ اـ نـ گـ عـ لـ مـ اوـ قـ اـ نـ گـ

«الماـسـ» الـ يـ نـ گـ هـ آـلـ فـ لـ اـ مـ
 مـ رـ دـ وـ زـ نـ هـ فـ رـ رـ ضـ دـ يـرـ عـ لـ
 بـ سـ وـ زـ يـ نـ صـ يـ حـ تـ بـ يـ لـ مـ
 عـ لـ مـ اوـ قـ اـ نـ گـ عـ لـ مـ اوـ قـ اـ نـ گـ

اوز سانینگ خلق يازبجى سى بىك شاعر كرييم قربان
السىنگ، ياشلىق دراماسى آدى شعرىنى دوستلار
ئەم، اسى بىلەن بو كتاب دا يې بىدەك البتە بىك ترکمن
شاعرىنى بو كتابدا دە يادلاپ گىچمك و اونگا ياش
شاعرلارينگدە كۆپ حرمتى باردىغىنى بىلدىرمك لىگى اوز
بور جىمىز بىلدىك.

باشلىق دراماسى

غانگالىنگ اوپۇندە- تجن دە غالدى
منىنگ بىيگىت و قتىم، سىننگ غىز و قتىنگ.
اوچ گچمز يېلغىنلانگ اىچىننە غالدى
منىنگ بىيگىت و قتىم، سىننگ غىز و قتىنگ.

بىر ياندن اوروشدى، بىر ياندان حسرت،
حسرت بولچولىقدى، هزىليلك قحط.
شول ياوىز بىللارا گىلىپدى غابت
منىنگ بىيگىت و قتىم، سىننگ غىز و قتىنگ.

داريلار يانياردى، ايس كۈپلىاردى،
 گىدىلار گلىاندى حاص كۈپلىاردى،
 طويلار آزالىاردى، ياس كۈپلىاردى،
 منىنگ يىيگىت وقىيم، سىنىنگ غىز وقىينىڭ.

سوپىشىمك دوشمه جاك يالىدى ياده.
 اما سۇيىگى دىيىن جادىلى زاده
 حكم اديب بىلمىز اكن هېچ حىلى قاده.
 منىنگ يىيگىت وقىيم، سىنىنگ غىز وقىينىڭ.

دېرىم: «گەھ كىم چن بولدى، اوپلان!
 أهلى بويداشلارىنگ باشلارى بوغلان...»
 سن دېرىنگ: «غارراب باريانگمى اوغلان?
 أومانىڭ اوز وقىي بار، صىرىنگ اوز وقىي.

بوینینگدان گیلردى جنگل- ینگ ایسى،

غوینونگدان اور اردی توممولیگین ایسى،

دمینگن کوکاردى مونگ گلینگ ایسى

منینگ بیگیت وقتیم، سینگ غیر وقتینگ.

کم- کمدن غولایلاب لینگه لیم،

چابر اپ باشلاندہ دمینگه دمیم،

ناز بیلن ایتار دینگ: «هانی اینینگ؟

سویگی بولاشمازمی ادب آز وقتی؟»

اونگوشمالی بوردوم ساچلارینگى ایسغلب،

لب غاداغن وقتی- اولام بیر حساب،

بؤنه بیله حساب دوشمزدى آنگسات،

حساب پتیان اکن، دیز با- دیز وقتینگ.

چىقارمى يادىمدان شول تائىن فرصن؟

(چىقجاق بولايسا دا بىرمىرىن رخىت!)

غورساغىمىنگ اوستوندە كورسىلاداپ قورسق،

كتىنگ اىچىنده غىزىل كۆز وقىنگ.

ساعتىڭ تىز گىچدى، تىز گىچدى شوپىلە،

يانىڭجادا غوشلىقدى، بولوبىدىر اوپىلە.

سن دىيدىنگ: «فلان جان، غايدالى اوپىلە،

بىكىيەدىنگ اوز وقى بار، غىزىنگ اوز وقى».

شو ماحال يوقاردان گىلادى بىر اواز،

سراتىم تورانگىنى اورىپىدىر پرواز:

«عاشقىلار، ينهـ ده صىبر ادىنگ بىر آز،

گۈرماندىم سايمىنگ بىلە ياز وقىن!»

دریا هم سیلندي: «المانگ احتیاج،

سیزه قصد اتجگه تپارین علاج.

سیزینگ کمین بیره ک- بیره گه محتاج،

گوریبیدیم نه دریا، نه نکیز و قتیم».

آسمانده پل- پلاب بیر غوجا بورگوت،

غیغيردی: «سیز جودا مناسب جفت،

بونه ولین غيشا غالایما بیگیت،

میوه یتیشیدی- بیغنا گویز و قتی.

توقای بورگویندن آلب آق فاتحاء

غيشا قالماز لیغا ادبیپدیک و ادار

یا سن ساده بولینگ، یا- ده من ساده،

بیردن طوفان غوپدی، دونیانگ یاز و قتی.

بىلە دىم نامانىنگ حسىبى بولدى،
 انه نگ بير ساوجىننگ پىرىي بولدى،
 شە يىندى- دە اوزگانىنگ نصىبى بولدى
 منىنگ يىكىت وقتىم، سىنىنگ غىز وقتىنگ.

آتىيلار ماشىنە سىس اتىيم آغلاب،
 توپولدوم. چكىيلار غولومدان تلولاب.
 بير منزىلە گىتىيم ايزينگدان ايلغاب،
 گۈك كورتە لم بولسىنگ، إنتك غىز وقتىنگ.

بىر غوجاق آلين ساج، بىر غوجاق چوقول،
 اوچغۇ اوزروم ساج، اوون غوجاق عاقىل.-
 شونچا خزىنائى بىر كورتا بوقوب،
 بىتىننگ گۈزلەيمدن، دانگىنگ ساز وقتى

دوغرى آى يارىمدان دولاندىنگ سى سونگ.
 اونگ منگى دىنگ ولى، منگى دال اونسونگ...
 شوندا من دىيىدىم: «سەن باختلى بولسىنگ»،
 ھم-ا منىنگ بختىم، ھم م اۋز بختىنگ».

شۇ بادا يۈزۈنگە گۈروندى اونجى.
 گۈزلەرىنگەن غاچدى اوج سانى ھونجى،
 سونگ دۈرىپىنجى، اونسونگ باشىنچى...
 شوندا اينگ مرد و قىنگ، اينگ عاجز و قىنگ.

«ايچىرده اوئورسم- يورە كېيم غىسيyar.
 داشا چىقىسم- آسمان دېامدن باسيyar».
 شوغوشغىنگ ھىزىم باغىرىمى كسىyar،
 تائىشاهر بولوبىنگ چوواڭ غىز و قىنگ.

تاس شاعر بولوبىنگ، بۇزدىنگام بلکم،

شاعرلىق يانغىندان باشلانىان اكن.

پنه غايىدېب گىتىنگ، مساواشىم كم- كم.

شوندە- دا قوات سەن، هە يالنگىز وقتىم...

كىم بولسە- دا سىنگە سئاشان كىشى،

باختلى يىكىت اكن ساغ بولسەن باشى.

يۈنە سىنگ باشىنگە سالايسە غىشى،

گىجا اوورىلمزمى اوونونگ گۈندىز وقتى.

چومدىرسە ئىنگە يكە جە تىكىن،

شول تىكىن مونىڭ بولىب بغرىمە چۈزكەر،

(شعرىمە دوشۇنر عشق يوكون چىن،)

چىكمە دىك يېتىرە راوز عزيز وقتىن).

آرا دا آيلانديم تجن يرلرينه،...

پاشليق بيللاريميزينگ گچن يرلرينه،
سراديب گوز ياشينگ سچن يرلرينه،
گچيرديم بير گيجه، بير گونديز وقئيم.

غانگالى هم اوتيير اوونگكى يريلده،
تورانگى هم اوتيير اوونگكى يريلده
شول دريا هم ياتير اوونگكى يريلده،
بير تاپمادق زاديم اوونگكى يريلده—
منينگ ييگىت وقئيم، سينىنگ غىز وقئينگ.

قدارالىقى

حىزمىلى فوھنگ سوپر دوستىمىز محمد نسسىم "احمىدىنى"
دان فرهنگىمىزى اوسدىرىمكىلىكىدە اتىان ھېشىھ لىك كەك لرى
و ھەمە بى كتابى چاپ اتىكلىكىدە بوقىن مصرقىلارى خارشىلاپ
و فەھنەتكىمىزە يەنە ھە اولى يېر خەممە ادەنی اوچىن مەتمدارلىق
يىلدىرىپ، آلىپ باريان ايشلىرىنەدە اوستۇنلىك و عمرىنىنىڭ
اوزاق بولماڭىنى بىك الله (ج) دن آرزو اتىپورس.

انتشارات گلستان

شهر شېرغان ، ولایت جوزجان ، افغانستان

+93 (0) 793 95 55 85 - +93 (0) 789 87 27 29

email: gulistanlibrary@yahoo.com